

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr. F-08-10

Vår ref. 200900697

Dato 15.03.2011

Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

Dette rundskrivet er en oppdatert versjon av rundskriv F-08-10 av 1. februar 2010.

Departementet har 1. februar 2010 fastsatt forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning med hjemmel i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. Forskriften er endret ved forskrift 15. mars 2011. Dette rundskrivet redegjør nærmere for innholdet i forskriften, med merknader til de enkelte bestemmelsene. Rundskrivet erstatter Rundskriv F-09-05.

I. BAKGRUNN

I St.prp. nr. 1 (2007–2008) tok departementet initiativ til en ekstern evaluering av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Formålet med evalueringen var bl.a. å gi departementet mer kunnskap om hvordan NOKUT utfører sine lovpålagte oppgaver.

Evalueringsoppdraget ble i 2007 gitt til NIFU STEP, som nedsatte en internasjonal evalueringskomité med bred kunnskap om kvalitetssikring. Komiteen avgav sin innstilling til departementet i februar 2008.

Komiteens anbefalinger er fulgt opp gjennom endring av § 2-1 i universitets- og høyskoleloven, som fastsetter rammene for NOKUTs myndighet og oppgaver, jf. Ot.prp. nr. 71 (2008–2009). Denne lovendringen trådte i kraft 1. august 2009.

Som følge av denne lovendringen har NOKUT, i tråd med evalueringskomiteens anbefalinger, fått et større handlingsrom. Det er blant annet tydeligere presisert at NOKUT har adgang til å ta i bruk ulike virkemidler og at NOKUT er et faglig uavhengig statlig forvaltningsorgan som skal føre tilsyn med høyere utdanning og fagskoleutdanning. Gjennom lovendringen er det lagt til rette for at NOKUT i større grad kan rette søkelyset mot institusjonenes arbeid med kvalitetsutvikling og institusjonell og akademisk utvikling, slik komiteen anbefalte. Det fremgår også av Ot.prp. nr. 71 (2008–2009) at departementet mener at NOKUT i større grad bør vektlegge informasjonsarbeid knyttet til kvalitetssikring av høyere utdanning.

II. OM FORSKRIFTEN

Forskriften erstatter forskrift 8. september 2005 nr. 1040 om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler og forskrift 23. april 2008 nr. 391 om godkjenning etter fagskoleloven.

Flere av bestemmelsene i forskriften er en ren videreføring av bestemmelser i tidligere forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler, mens andre innebærer en nærmere konkretisering av NOKUTs rolle, myndighet og oppgaver innenfor rammen av universitets- og høyskoleloven. Enkelte av disse endringene omfatter også NOKUTs arbeid med fagskoler. Tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven er innholdsmessig uendret og i sin helhet innlemmet i forskriften som et eget kapittel. Forskriften innebærer derfor en forenkling av regelverket ved at den gir en samlet oversikt over NOKUTs myndighet og oppgaver etter både universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

NOKUTs formål og oppgaver

Formålet med NOKUTs virksomhet følger av § 2-1 i universitets- og høyskoleloven. Denne bestemmelsen angir tre ansvarsområder; NOKUT skal føre tilsyn med utdanningskvaliteten ved norske institusjoner som tilbyr høyere utdanning og fagskoleutdanning, gi generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og stimulere til kvalitetsutvikling i utdanningstilbudene ved institusjonene. NOKUTs arbeid skal også bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning. I dette ligger det bl.a. at NOKUTs akkrediterings- og evalueringsvirksomhet skal innrettes på en slik måte at institusjonene kan dra nytte av den i kvalitets- og utviklingsarbeidet sitt.

Forskriften angir formålet med NOKUTs virksomhet i § 1-2 og gir en oversikt over hvilke oppgaver som tilligger NOKUT i § 1-5. Denne oversikten er ikke ment uttømmende.

NOKUTs tilsynsarbeid og myndighet

NOKUTs tilsynsvirksomhet er regulert i § 1-3 i forskriften. Tilsynsvirksomheten omfatter både kontrollarbeid og bistand til institusjonenes kvalitetsutviklingsarbeid.

NOKUTs tilsynsansvar omfatter arbeid med akkreditering av høyere utdanningsinstitusjoner og godkjenning av fagskoler, akkreditering og godkjenning av studier som tilbys av slike institusjoner, revidering av akkrediteringer og godkjenninger og evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer.

Komiteen som evaluerte NOKUT, mente at NOKUT i større grad bør prioritere arbeid med kvalitetsutvikling, både som et ledd i tilsynsarbeidet og i form av rendyrket bistand til utviklingsarbeid. Departementet legger til grunn at NOKUTs bidrag til arbeid med kvalitetsutvikling primært skal skje i tilknytning til tilsynsvirksomheten.

Den innsikten NOKUT har fått gjennom tilsynsvirksomheten, bør i størst mulig grad formidles videre i et utviklingsperspektiv. NOKUT vil for eksempel med utgangspunkt i erfaringen med evaluering av kvalitetssikringssystemer, kunne innrette disse evalueringsprosessene på en måte som kan stimulere til institusjonenes arbeid med å videreutvikle kvaliteten i utdanningen.

Erfaringen med evaluering av kvalitetssikringssystemene vil også være nyttig for arbeidet med revisjon av gitte akkrediteringer. Rapporter fra slike evalueringer vil sammen med blant annet erfaringer fra arbeid med akkreditering av studier, danne grunnlag for et målrettet løpende tilsyn med eksisterende utdanningstilbud. NOKUT vil også i denne delen av tilsynsarbeidet kunne bistå institusjonene i deres utviklingsarbeid ved å gi råd basert på den kunnskapen NOKUT har fått fra de ulike tilsynsprosessene.

Departementet legger til grunn at NOKUT skal bestemme på hvilken måte rendyrket utviklingsarbeid bør gjennomføres. NOKUT bør i denne sammenhengen identifisere områder med utviklingspotensial, fremheve god praksis og sammenhenger som kan antyde hvordan forbedringer kan gjøres. Dette arbeidet forutsetter en tett dialog med sektoren.

Den kombinerte rollen som kontrollør og faglig pådriver stiller krav til NOKUTs rolleforståelse. Det er viktig at det fremstår som tydelig utad hvilken rolle NOKUT har i de ulike sammenhengene, og at NOKUT i sitt arbeid skiller klart mellom hva som er kontroll og hva som er rådgivning. NOKUT bør selv avgjøre hvordan arbeidet konkret skal utføres, slik at den uavhengige rollen ikke kan trekkes i tvil. Forskriften bestemmer i § 1-4 at NOKUT ved utøvelsen av forvaltningsoppgavene sine skal ha en organisering og arbeidsmåte som sikrer at formålet med NOKUTs arbeid ivaretas, og at samfunnet kan ha tillit til NOKUT som et uavhengig statlig forvaltningsorgan.

NOKUTs bruk av sakkyndige

Oppnevning av sakkyndige er regulert i § 1-7. NOKUT oppnevner sakkyndige i forbindelse med evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer, til vurdering

av søknader om akkreditering av studier og institusjoner, til revidering av akkreditering, for å gi anbefaling om godkjenning av utdanning eller tilbydere i fagskoleutdanningen og for å gjennomføre evalueringer av betydning for å bedømme kvaliteten i høyere utdanning. NOKUT er gitt myndighet til å fastsette kriterier for de sakkyndiges kompetanse, og for oppnevning av sakkyndige, i tillegg til å fastsette mandat for de sakkyndiges arbeid. Hensikten er å gi NOKUT fleksibilitet i dette arbeidet. Dette har sammenheng med at ulike studier kan ha svært ulik karakter, slik at kravet til relevant kompetanse vil kunne variere mye. Fastsettelse av kriterier for de sakkyndiges kompetanse skjer i forskrift slik at institusjonene på vanlig måte vil bli hørt.

Forskriften gir også NOKUT myndighet til å fastsette nærmere rammer for de sakkyndiges arbeid/saksbehandling.

Tilrettelegging og informasjon fra institusjonene

For at NOKUT skal kunne gjennomføre tilsynsoppgavene sine, er NOKUT avhengig av informasjon fra institusjonene. Innsamling og systematisering av kunnskap om sektoren er et viktig virkemiddel for at NOKUT skal kunne innrette tilsynsarbeidet best mulig. Slik kunnskap vil gjøre det mulig for NOKUT å planlegge og dimensjonere tilsynsaktiviteten. Det vil også gi NOKUT et grunnlag for å yte bistand i utviklingsarbeid der behovet er størst, og innrette arbeidet på en måte som gjør at det kommer flest mulig til gode.

Forskriften bestemmer i § 1-10 at institusjoner som er omfattet av NOKUTs tilsynsvirksomhet, skal legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre oppgaver som følger av lov og forskrift. NOKUT kan kreve å få nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser, og NOKUT kan foreta de undersøkelsene som er nødvendige for å gjennomføre tilsynsoppgavene. Det er viktig at NOKUT i denne sammenhengen vurderer nytten av opplysningene i eget arbeid opp mot den belastningen fremskaffingen av opplysningene innebærer for den enkelte institusjon.

NOKUTs virkemidler

NOKUT har en rekke virkemidler og reaksjonsmuligheter etter universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. NOKUT fatter enkeltvedtak om akkreditering og godkjenning av institusjoner og studietilbud og enkeltvedtak om tilbaketrekking av akkreditering (revidering). NOKUT kan også på eget initiativ gjennomføre evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høyere utdanning.

Av universitets- og høyskoleloven § 2-1 fjerde ledd fremgår det at NOKUT kan benytte andre virkemidler og gjennomføre andre tiltak enn dem som fremgår av bestemmelsens tredje ledd, for å realisere formålet med virksomheten. Det fremgår av lovforarbeidene, jf. Ot.prp. nr. 71 (2008–2009) at *„dette kan være særlig andre, mindre omfattende, inngripende og ressurskrevende tiltak enn de som fremgår av bestemmelsens tredje ledd.”* Fullstendige revideringer av akkrediteringer er ressurskrevende for så vel

NOKUT som den institusjon som er gjenstand for revidering. I mange tilfelle kan formålet med NOKUTs virksomhet realiseres uten at man behøver å gjennomføre en bredt anlagt revidering. Hensynet til best mulig ressursbruk tilsier da at slike ressurskrevende og omfattende tiltak ikke bør gjennomføres der målsettingen kan nås med mindre ressurskrevende tiltak.

Forskriften § 1-6 gir NOKUT hjemmel til å benytte seg av andre virkemidler og gjennomføre andre tiltak enn det som følger av lov og forskrift. Virkemidlene og tiltakene må være i tråd med formålet med NOKUTs virksomhet.

Akkreditering

Akkreditering er en faglig bedømming av om en høyere utdanningsinstitusjon og de studier den tilbyr, fyller et gitt sett av standarder, jf. § 3-1 første ledd i universitets- og høyskoleloven. Denne forskriften fastsetter standarder for institusjonsakkreditering.

Departementet har delegert til NOKUT å fastsette både utfyllende kriterier for institusjonsakkreditering og standarder og kriterier for akkreditering av studier. NOKUT har forskriftsfestet¹ standarder og kriterier som skal legges til grunn for akkreditering av studier. I sine forskrifter har NOKUT også gitt utfyllende kriterier for institusjonsakkreditering.

I tilfeller der ønsket kvalitetsheving ikke oppnås ved bruk av andre og mindre inngripende virkemidler, vil revidering av akkrediteringen være aktuelt. Det kan for det første være aktuelt å revidere en institusjon eller et studietilbud som er akkreditert av NOKUT. For det andre kan det være aktuelt å revidere studietilbud som er opprettet i medhold av bestemmelser om faglige fullmakter i universitets- og høyskoleloven, jf. § 3-3. NOKUT kan revidere alle akkrediteringer, også studietilbud institusjonen har faglig fullmakt til selv å opprette.

Det følger av § 1-7 i forskriften at det er sakkyndige oppnevnt av NOKUT, som foretar evalueringer og vurderer om kriteriene og standardene for akkreditering er oppfylt. NOKUT treffer på bakgrunn av de sakkyndiges vurdering vedtak om akkreditering av studier og institusjoner, som oversendes departementet, jf. kapittel 3 i forskriften.

Det følger av universitets- og høyskoleloven § 3-2 første ledd at departementet har myndighet til å fatte vedtak om akkreditering av studier og institusjoner. Departementet foretar i denne sammenhengen en samlet vurdering av søknaden, der blant annet institusjonens finansielle situasjon og faglige og strategiske planer kan inngå. Søknaden vil også bli sett i sammenheng med studietilbudet ved andre institusjoner og institusjonsstrukturen i høyere utdanning. Se rundskriv F-11-03.

¹ Forskrift 27. januar 2011 om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (tilsynsforskriften)

Forskriften gir i § 3-6 NOKUT hjemmel til å utarbeide retningslinjer for utforming og behandling av søknader og fastsette søknadsfrister, både for søknader om akkreditering av studier og institusjonsakkreditering. Formålet med søknadsfrister er å effektivisere saksbehandlingen.

I tillegg kan NOKUT i særskilte tilfeller bestemme at tilsvarende søknad ikke kan fremmes på nytt før etter utløpet av tidsperiode på inntil to år.

Kvalitetssikringssystem

Det følger av universitets- og høyskoleloven § 1-6 at universiteter og høyskoler skal ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring. Nærmere krav til kvalitetssikringssystem er fastsatt i § 2-1 i forskriften.

Alle prosesser som kan ha betydning for kvaliteten i utdanningen skal være omfattet av institusjonenes kvalitetssikringssystem. I forskriften fremheves kvalitetssikring av praksisopplæring, for å synliggjøre den delen av utdanningen som finner sted utenfor utdanningsinstitusjonen. Tilsvarende fremgår det eksplisitt at relevans for arbeidslivet et kriterium som inngår i vurderingen av kvalitetssikringssystemet.

Forskriften gir NOKUT myndighet til å fastsette innhold og omfang av evalueringer av institusjonenes kvalitetssikringssystemer, i tillegg til en tidsplan for dette arbeidet.

Dersom NOKUT finner at det foreligger vesentlige mangler ved kvalitetssikringssystemet ved en institusjon, skal institusjonen gis en rimelig frist på inntil seks måneder til å rette opp disse manglene.

Fagskoler

Godkjenning av fagskoler er regulert i fagskoleloven og i kapittel 5 i forskriften.

Fagskoleutdanning er korte, yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Systemet for fagskoler, herunder kvalitetssikringen, er i stor grad bygget opp på samme måte som i høyere utdanning. NOKUT godkjenner utdanninger ved norske fagskoler og tilbydere av fagskoleutdanning. I fagskoleloven anvendes begrepet godkjenning i stedet for akkreditering. Denne begrepsbruken er videreført i de deler av forskriften som gjelder for fagskoleutdanning. Tilsvarende som i høyere utdanning, kan NOKUT revidere godkjenningen og i ytterste konsekvens trekke tilbake godkjenningen. Det er også et krav etter fagskoleloven og forskriften at fagskolene skal ha et internt kvalitetssikringssystem. NOKUT skal vurdere om kvalitetssikringssystemet er tilfredsstillende. NOKUT bruker i hovedsak sakkyndige komiteer til den faglige vurderingen, men kan også gi godkjenning uten bruk av sakkyndige dersom utdanningen allerede er godkjent i henhold til formelle krav knyttet til fag eller dersom søknaden gjelder endringer i tidligere godkjente utdanningstilbud.

III. MERKNADER TIL DE ENKELTE PARAGRAFER

Kapittel 1. Generelle bestemmelser

Merknad til § 1-1. Virkeområde

Bestemmelsen fastsetter forskriftens virkeområde. Med begrepene ”kvalitetssikring og kvalitetsutvikling” menes alt som omfatter arbeid med kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning innenfor forskriftens tema og omfang. Det gjelder akkreditering, kvalitetssikringssystem, fellesgrader, godkjenning av annen utdanning mv. Det gjelder både det som ligger til institusjonene og til NOKUT å påse og føre tilsyn med.

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av tidligere forskrift § 1-1 når det gjelder hvilke saker etter universitets- og høyskoleloven som skal behandles etter forskriften. I høyere utdanning omfatter forskriften akkreditering av studier og institusjoner, revidering av akkreditering av studier og institusjoner, evaluering av kvalitetssikringssystem, godskriving og godkjenning av høyere utdanning mv. Forskrift om godkjenning av fagskoler er innlemmet i forskriften. Forskriften omfatter godkjenning av utdanninger og tilbydere etter fagskoleloven § 2. Dette vil si godkjenning av utdanningstilbud og utgivelse av fullmakt til tilbyder til selv å opprette fagskoleutdanninger innen avgrensede fagområder (godkjent tilbyder), godkjenning av system for kvalitetssikring og revisjon av tidligere godkjente tilbud.

Merknad til § 1-2. NOKUTs formål og avgrensning

Bestemmelsen er ny og i hovedsak en presisering av universitets- og høyskoleloven § 2-1 første og annet ledd.

Det fremgår av bestemmelsen at NOKUT er ”utøvende tilsyns- og kontrollmyndighet for høyere utdanning og fagskoleutdanning”. Selv om bestemmelsen er ny, er dette en videreføring og en presisering av gjeldende rett, herunder hvilken rolle NOKUT har innenfor høyere utdanning og fagskoleutdanning. Bestemmelsen pålegger ikke NOKUT ytterligere aktivt tilsynsarbeid enn det som ellers fremgår av forskriften.

Mens institusjonene har ansvaret for den faglige kvaliteten ved egen institusjon og har faglige fullmakter avhengig av institusjonskategori, er NOKUT ”utøvende tilsyns- og kontrollmyndighet” og har ansvar etter lov og forskrift for å kvalitetssikre og bidra til utvikling av kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning. Tilsynet gjøres dels gjennom forhåndskontroll; utdanningstilbud kan ikke gis uten NOKUTs godkjenning av tilbud og institusjon, og dels gjennom kontroll av utdanninger som faktisk tilbys, jf. forskriftens kapittel 3 og 5.

I begrepet ”forvaltningsorgan” ligger det at NOKUT er underlagt departementets alminnelige styringsmyndighet i økonomiske, organisatoriske og administrative forhold. Videre ligger det i begrepet at departementet gjennom instruksjonsmyndighet kan delegere forvaltningsoppgaver til NOKUT. Begrepet ”faglig uavhengig” viser til at NOKUT er uavhengig departementet i sine faglige vurderinger

etter lov og forskrift. Departementet kan således ikke overprøve NOKUTs faglige vurderinger og akkrediteringer eller gi NOKUT pålegg i faglige spørsmål ut over det som fastsatt i lov eller med hjemmel i lov.

I bestemmelsens annet ledd fremgår formålet med NOKUTs virksomhet. Bestemmelsen angir dermed også rammene for NOKUTs myndighet overfor institusjonene samtidig som det fremgår at NOKUT, som forvaltningsorgan, også har andre oppgaver enn offentlig myndighetsutøvelse. Formålsbestemmelsen alene pålegger ikke NOKUT spesifiserte oppgaver, men skal være en rettesnor for NOKUTs arbeid og gjennomføring av lovpålagte oppgaver. Det vises for øvrig til Ot.prp. nr. 71 (2008–2009).

Merknad til § 1-3. NOKUTs tilsynsvirksomhet

Bestemmelsen er ny og presiserer gjeldende rett når det gjelder på hvilke områder og innenfor hvilke rammer NOKUT skal utføre forvaltningsoppgaver, herunder tilsynsoppgaver. Etter bestemmelsen begrenses NOKUTs forvaltningsoppgaver av det som fremgår av lov og forskrift. Dette betyr ikke at departementet ikke kan pålegge NOKUT andre forvaltningsoppgaver enn de som eksplisitt fremgår av lov og forskrift, men da med de begrensninger som følger av at NOKUT er faglig uavhengig av departementet.

Det fremgår videre av bestemmelsen at NOKUTs tilsynsvirksomhet både omfatter kontrollarbeid og bistand til institusjonene i deres kvalitetsutviklingsarbeid. I dette ligger det at NOKUT gjennom tilsynsarbeidsarbeid og de funn som her gjøres, skal bistå institusjonene med å videreutvikle og forbedre kvaliteten. Det vil gjelde overfor den institusjonen NOKUT fører tilsyn med, men også overfor sektoren. Videre ligger det i bestemmelsen av NOKUT som tilsynsorgan kan drive mer rendyrket utviklingsarbeid som ikke direkte er knyttet til kontrollvirksomheten, se nærmere merknader til § 1-5. Det er opp til NOKUT innenfor rammer fastsatt i lov og forskrift å avgjøre på hvilken måte og med hvilke tiltak utviklingsarbeid knyttet til tilsynsvirksomheten skal legges opp.

Når det gjelder NOKUTs tilsynsfunksjon er den begrenset til å omfatte tilsyn med at institusjonene etterlever fastsatte krav i lov og forskrift. I dette ligger det at NOKUT ikke skal føre tilsyn med individuelle krav den enkelte student eller andre måtte ha til kvalitet i utdanningen eller institusjonenes myndighetsutøvelse. Dette innebærer blant annet at enkeltindivider ikke kan kreve å få behandlet klagesaker knyttet til krav de mener å ha etter lov, forskrift eller avtaler vedrørende kvalitet i utdanningen til NOKUT, men NOKUT må selv vurdere om det, eksempelvis ved henvendelser fra studenter eller andre om sviktende kvalitet eller andre mangler relatert til akkreditering eller godkjenning, er grunnlag eller behov for oppfølging overfor den aktuelle institusjon. Klagesaker vedrørende utdanning følger for øvrig de alminnelige klagereglene slik de følger av universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

Merknad til § 1-4. NOKUTs utøvelse av forvaltningsmyndighet

Bestemmelsen er ny og omhandler NOKUTs rolle som forvaltningsorgan med både tilsyns- og utviklingsoppgaver. I tråd med det som er presisert i Ot.prp. nr. 71 (2008–2009), må NOKUT klart skille mellom hva som er kontrolloppgaver og hva som er utviklingsoppgaver. Bestemmelsen er en nærmere presisering av at NOKUT selv må vurdere sin egen rolle og rolleforståelse i denne sammenheng, herunder ha en organisering og en arbeidsmetode som både sikrer at formålet med NOKUTs arbeid ivaretas og at samfunnet og sektoren har tillit til NOKUT som et uavhengig statlig forvaltningsorgan.

Når det gjelder ”organisering” siktes det til hvordan NOKUT planlegger og utfører pålagte oppgaver, herunder hvordan NOKUT internt organiserer arbeidet. Med begrepet ”arbeidsmetode” siktes det blant annet til hvordan NOKUT opptrer utad, herunder at NOKUT er tydelig på i hvilken sammenheng og hva slags oppgaver og tiltak de utfører.

Merknad til § 1-5. NOKUTs oppgaver

Bestemmelsen er ny og gir en samlet og utfyllende oversikt over NOKUTs oppgaver i lov og forskrift. Oppramsingen er ikke ment å være uttømmende. Departementet kan gjennom instruksjonsmyndighet pålegge NOKUT andre forvaltningsoppgaver enn de som følger av oversikten i § 1-5 med de begrensninger som følger av NOKUTs faglige uavhengighet. Innholdsmessig pålegger bestemmelsen ikke NOKUT nye oppgaver, men beskriver særlig NOKUTs utviklings- og formidlingsoppgaver nærmere.

Når det gjelder NOKUTs utviklingsarbeid fremgår det videre at NOKUT skal drive ”målrettet utviklingsarbeid” med det formål å bidra til at kvaliteten av høyere utdanning og fagskoleutdanning i Norge holder et høyt internasjonalt nivå. Bestemmelsen er en utdyping og presisering av universitets- og høyskoleloven § 2-1 femte ledd hvor det fremgår at ”NOKUT i sitt arbeid skal søke å bistå institusjonene i deres utviklingsarbeid”. Som det fremgår av merknadene til universitets- og høyskoleloven § 2-1 femte ledd i Ot.prp. nr. 71 (2008–2009), omfatter begrepet ”utviklingsarbeid” mer enn institusjonens kvalitetsarbeid, herunder utvikling av institusjonelle og akademiske forhold ved institusjonen.

Det er opp til NOKUT å vurdere hva slags ”målrettet utviklingsarbeid” det skal drive. Typiske utviklingstiltak vil for eksempel være rådgivning der institusjonene henvender seg til NOKUT, generell rådgivning til sektoren på bakgrunn av funn vedrørende kvalitetsutvikling, avholdelse av seminarer og work shops mv. Det er hensiktsmessig at NOKUT anvender informasjon NOKUT selv besitter, samt innhenter informasjon fra sektoren eller andre der det anses som tjenlig i arbeidet med utvikling. I vurderingen bør det ses hen til hvilke utviklingstiltak som vil være best egnet for å nå ønsket mål, hva som er formålstjenlig formidlingsform, kostnad og effekt av valg av utviklingstiltak, samt hvilke utviklingstiltak som vil nå og ha nytte for flest mulig.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med formålet med NOKUTs virksomhet slik det fremgår at universitets- og høyskoleloven § 2-1 annet ledd og forskriftens § 1-2,

herunder å bidra til økt kvalitet av utdanningen slik at kvaliteten av høyere utdanningstilbud og fagskoleutdanning i Norge holder et høyt internasjonalt nivå.

I bestemmelsens punkt 4 om generell godkjenning fremgår det at NOKUT skal være og drive informasjonssenter etter Lisboakonvensjonen og som norsk medlem i ENIC-nettverket, jf. Lisboakonvensjonens artikkel x.3, og vedlikeholde oversikt over generell studiekompetanse for søkere med utenlandsk utdanning (GSU-listen), jf. Ot.prp. nr. 83 (2007–2008). Lisboakonvensjonen er UNESCO og Europarådets konvensjon om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europaregionen. I direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner artikkel 57 er det et krav om at landene skal opprette et kontaktpunkt for direktivet. Dette kontaktpunktet skal blant annet gi borgere og andre kontaktpunkt opplysninger som er nødvendig vedrørende godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Merknad til § 1-6. NOKUTs virkemidler

Bestemmelsen er ny og presiserer universitets- og høyskoleloven § 2-1 fjerde ledd hvor NOKUT gis en særskilt hjemmel til å benytte andre virkemidler og gjennomføre andre tiltak enn de som er nevnt eksplisitt i lov og forskrift.

Som det fremgår av merknaden til universitets- og høyskoleloven § 2-1 fjerde ledd i Ot.prp. nr. 71 (2008–2009) vil dette "... være særlig andre, mindre omfattende, inngripende og ressurskrevende tiltak enn de som fremgår av bestemmelsens tredje ledd". I mange tilfeller kan formålet med NOKUTs virksomhet realiseres uten at man behøver å gjennomføre en bredt anlagt revidering. Hensynet til best mulig ressursbruk tilsier da at slike ressurskrevende og omfattende tiltak ikke bør gjennomføres der målsettingen, kontroll med at de tilbud som gis tilfredsstillende lovsatte kvalitetskrav, kan nås med mindre ressurskrevende tiltak.

Dersom NOKUT eksempelvis oppdager eller ser indikasjoner på kvalitetssvikt ved en utdanning, vil "andre tiltak" etter bestemmelsen for eksempel kunne være å igangsette undersøkelser, som ikke kan karakteriseres som evalueringer eller revideringer, be institusjonen om en nærmere redegjørelse i enkeltsaker, gi institusjonen en frist til å utbedre og rette opp eventuelle mangelfulle forhold, samt gå i nærmere dialog med institusjonene for å kartlegge og finne tiltak for å rette opp mangelfulle forhold. NOKUT kan også med hjemmel i bestemmelsen ta stikkprøver for å undersøke kvaliteten av utdanningen.

Det er opp til NOKUT å vurdere hvilke "andre tiltak" de ønsker å benytte, og departementet legger til grunn at NOKUT i sin vurdering må se hen til hva slags type tiltak som er best egnet ut fra en vurdering av tiltakets effektivitet og den kostnaden et slikt tiltak vil innebære både for institusjonen og NOKUT. Vilkåret for å igangsette andre tiltak er at virkemidlene er i tråd med formålet med NOKUTs virksomhet, jf. universitets- og høyskoleloven § 2-1 første ledd og § 1-2 i denne forskriften.

Merknad til § 1-7. Oppnevning av sakkyndige

Bestemmelsen er i hovedsak en sammenslåing av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven §§ 1-3 og 1-4 og forskrift om fagskoler § 3 og viderefører gjeldende rett.

Det fremgår av bestemmelsen annet ledd at NOKUT fastsetter kriterier for de sakkyndiges kompetanse og for oppnevning av disse, samt de sakkyndiges mandat. Når det gjelder evalueringer innen høyere utdanning, er dette en forenkling av tidligere forskrift § 1-3 annet ledd, da det ikke listes opp konkrete krav til de sakkyndiges kompetanse. Siden utdanningstilbudene vil ha svært ulik karakter, vil det variere hva som er relevant kompetanse. Bestemmelsen setter derfor heller ingen generelle eller overordnede krav til kompetanse. For å sikre legitimitet i vurderingen bør oppnevning av sakkyndige skje etter dialog med berørte parter og fagmiljøet. Ved fastsettelse av kriteriene vil sektoren bli hørt på vanlig måte da disse skal fastsettes i forskrift. Det er således opp til NOKUT å vurdere hva slags kompetanse de sakkyndige skal ha i de ulike evalueringene.

Det fremgår videre av annet ledd at NOKUT fastsettes nærmere bestemmelser vedrørende saksbehandlingen. Nærmere saksbehandlingsregler for de sakkyndige evalueringene var tidligere fastsatt i forskrift. Etter bestemmelsens første ledd er det nå opp til NOKUT å fastsette når de sakkyndige skal avgi rapport som nevnt i § 1-7 første ledd, hvor lang tid frist institusjonen skal ha til å uttale seg mv. NOKUT må ta hensyn til institusjonenes behov for forutberegnelighet ved fastsettelse av regler vedrørende saksbehandlingen.

Merknad til § 1-8. Vedtaksførhet og flertallskrav

Bestemmelsen er en videreføring av § 1-2 i tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven og forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 2.

Merknad til § 1-9. Forholdet til forvaltningsloven

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 1-5 og forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 4 og omhandler forholdet til forvaltningsloven.

Bestemmelsen fastslår at saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven i utgangspunktet gjelder for NOKUTs vedtak, både vedtak rettet til private og statlige utdanningsinstitusjoner.

Forvaltningsloven § 28 gir klagerett til "part eller annen med rettslig klageinteresse". For utdanningsinstitusjoner vil for eksempel studenter eller institusjonseier kunne tenkes å ha rettslig klageinteresse ved siden av institusjonen selv. For å begrense NOKUTs arbeidsbyrde og unngå en omfattende og byråkratisk klagebehandling, jf. nedenfor, er det etter forskriften bare den aktuelle institusjon eller søker som har rettslig klageinteresse i forvaltningslovens forstand.

I Stortingets behandling av St.meld. nr. 27 (2000–2001), jf. innst. S. nr. 337 (2000–2001) ble det forutsatt at NOKUTs virksomhet skulle være avgrenset, og ikke stort og byråkratisk. Utgangspunktet for klageinstansens kompetanse etter forvaltningsloven er at den kan prøve alle sider av saken. I saker hvor det er oppnevnt faglig sakkyndige og saksbehandlingen er omfattende og ressurskrevende, vil en kompetanse for klageorganet til å prøve alle sider av saken bli kostbar og tidkrevende. I saker hvor saksbehandlingen i første instans er omfattende og avhengig av faglig sakkyndige, vil det derfor kun være forskriftens og forvaltningslovens regler om saksbehandling som gjøres til gjenstand for klagebehandling. NOKUTs faglige vurdering kan således ikke overprøves av klageinstansen i saker som gjelder evaluering av kvalitetssikringssystem og akkreditering og godkjenning av studier og institusjoner.

Merknad § 1-10. Tilrettelegging og informasjon

Bestemmelsen er ny og bestemmelsens første ledd pålegger institusjonene å ”legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre oppgaver som følger av lov og forskrift”. I dette ligger det for eksempel at dersom NOKUT trenger bistand fra institusjonene til å gjennomføre pålagte oppgaver, skal institusjonen bistå NOKUT i arbeidet og legge forholdene til rette. For eksempel vil det være aktuelt med bistand fra institusjonene ved undersøkelser, og da også undersøkelser som ikke karakteriseres som evalueringer etter lov og forskrift.

Bestemmelsens annet ledd gir NOKUT en særskilt hjemmel til å ”kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser og foreta undersøkelser for å gjennomføre tilsynsoppgaver som følger av lov og forskrift.” For at NOKUT skal kunne gjennomføre disse oppgavene, er NOKUT avhengig av informasjon fra institusjonene. NOKUT kan etter bestemmelsen kun kreve ”nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser”. NOKUT må selv vurdere hva slags opplysninger og redegjørelser som anses som ”nødvendige og relevante”. ”Undersøkelser” vil kunne være stikkprøver som NOKUT finner som tjenlig for nærmere å undersøke utdanningskvaliteten. Eksempelvis må institusjonen etter denne bestemmelsen bistå NOKUT dersom det er nødvendig for at NOKUT skal kunne gjennomføre en stikkprøve, samt gi NOKUT nødvendig informasjon.

Når det gjelder institusjonenes bistand, herunder fremskaffelse av informasjon etter bestemmelsen, må NOKUT vurdere nytten av bistanden og opplysningene i eget arbeid opp mot den belastning det er for den aktuelle institusjon å yte bistand, fremskaffe de aktuelle opplysningene mv.

Kapittel 2. Internt system for kvalitetssikring for institusjoner som tilbyr høyere utdanning

Merknad til § 2-1. Krav til kvalitetssikringssystem

Bestemmelsene er en videreføring av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 2-1.

I annet ledd er det presisert at kvalitetssikringssystemet ikke bare skal sikre, men også bidra til å utvikle kvaliteten i utdanningen. I tillegg er praksisstudier spesifisert som en del av utdanningsløpet som også skal omfattes av kvalitetssikringssystemet. Dette vil gjelde utdanning hvor praksisopplæring gis, og er blant annet en oppfølging av St.meld. nr. 11 (2008–2009) Læreren Rollen og utdanningen. For å synliggjøre betydningen av kvalitetssikring også av den delen av utdanningen som foregår ”utenfor” utdanningsinstitusjonen, blir dette særskilt omtalt i bestemmelsen. Det er videre fastsatt at kvalitetssikringssystemet skal omfatte ”utdanningens relevans for arbeidslivet”, jf. St.meld. nr. 44 (2008–2009) Utdanningslinja.

Kvalitetssikringssystemet skal omfatte alle forhold som har betydning for utdanningskvalitet og studentenes kvalifikasjoner etter endt utdanning. I dette inngår blant annet rutiner for studentevaluering av undervisningen, selvevaluering og institusjonens oppfølging av evalueringer, læringsutbytte, dokumentasjon av institusjonens arbeid med læringsmiljøet, om institusjonene følger krav til likestilling og universell utforming, samt rutiner for kvalitetssikring av nye studier.

Merknad til § 2-2. Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring

Bestemmelsene er i hovedsak en videreføring av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 2-2. NOKUT har fått større myndighet til å fastsette hva evalueringen skal omfatte. Evalueringene må skje i henhold til internasjonale standarder og praksis og det fremgår at institusjonene skal høres i denne prosessen. Det fastholdes at evalueringer skal skje minimum hvert sjette år. Dette er ikke til hinder for at NOKUT kan bestemme at det skal gjennomføres mindre omfattende evalueringer med større hyppighet.

Når det gjelder frist for å rette opp vesentlige mangler i kvalitetssikringssystemet, har NOKUT nå fått myndighet til å fastsette en ”rimelig frist”, men maksimalt seks måneder. NOKUT må vurdere hva som vil være ”en rimelig frist” i hvert enkelt tilfelle. I denne vurderingen bør NOKUT se hen til arten av mangelen eller kvalitetssvikten, hva slags tiltak som er hensiktsmessig å sette inn, samt innenfor hvilket tidsrom det er rimelig at institusjonen skal kunne sette inn tiltak.

Merknad til § 2-3. Tilbaketrekking av rett til å søke om akkreditering av studier og myndighet til å etablere studier

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 2-3.

Første ledd gjelder tilbaketrekking av rettigheter ved institusjon som gir akkrediterte studietilbud, men som ikke har institusjonsakkreditering. Det følger av § 2-1 at også slike institusjoner skal ha et system for kvalitetssikring, jf. universitets- og høyskoleloven § 1-6. Hvis NOKUT på grunnlag av evaluering finner at kvalitetssikringssystemet ved en institusjon i denne kategorien ikke er tilfredsstillende, mister institusjonen retten til å søke om akkreditering av nye studier inntil et tilfredsstillende system er på plass. Tidligere akkrediterte studier ved institusjonen berøres ikke av dette. Ny evaluering av kvalitetssikringssystemet vil ikke bli iverksatt

før det har gått minst ett år etter at NOKUT fattet sitt vedtak, og institusjonen må selv kontakte NOKUT for ny evaluering. Dette tilsvarer ordningen som gjelder for akkrediterte institusjoner, jf. annet ledd.

Kapittel 3. Akkreditering av studier og institusjoner i høyere utdanning

Merknad til § 3-1. Akkreditering av studier

Bestemmelsene er en videreføring av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 3-1 med enkelte justeringer.

Første ledd gjelder for institusjoner som ikke tidligere har gitt akkrediterte studietilbud. Først når NOKUT har gitt akkreditering av et studietilbud ved en slik institusjon, er institusjonen underlagt virkeområdet til lov om universiteter og høyskoler og kan rettmessig benytte betegnelsen høyskole. Det vises her til § 7-2 annet ledd i loven, som fastsetter at betegnelsen høyskole bare kan benyttes av institusjoner som er akkreditert som høyskole eller som er akkreditert for å tilby enkeltstudier etter denne lov, jf. også loven § 1-2 første ledd.

Det følger av annet ledd at institusjon som gir akkrediterte studietilbud, men som ikke har institusjonsakkreditering som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet, må søke NOKUT om akkreditering av alle nye studier (fag, emner), uansett studienes nivå og omfang. For studier som skal inngå i grunnlaget for høyere grad eller yrkesutdanning, må institusjonen, etter at NOKUT har akkreditert studiet, dessuten søke departementet om fastsetting (etableringsgodkjenning) av graden eller yrkesutdanningen, jf. åttende ledd.

Institusjon som er akkreditert som høyskole eller vitenskapelig høyskole, har myndighet til selv å etablere studier (fag, emner) som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning som institusjonen har rett til å gi, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-3 annet ledd. Innenfor fagområder der de tildeler doktorgrad eller tilsvarende, har disse institusjonene også myndighet til selv å etablere studier som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader og yrkesutdanninger, dvs. studier på høyere grads nivå. Innenfor fagområder der de ikke tildeler doktorgrad eller tilsvarende, må institusjon som er akkreditert som høyskole eller vitenskapelig høyskole søke NOKUT om akkreditering og departementet om etableringsgodkjenning av studier som skal inngå i grunnlaget for høyere grad, jf. også sjuende ledd. Stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid, jf. merknader til tredje ledd, inngår i begrepet "tilsvarende" til doktorgrad, jf. også universitets- og høyskoleloven § 3-3 annet ledd.

Vilkåret om størrelsen på fagmiljøet og antallet doktorgradsstudenter er ment å sikre at doktorgradsutdanningen holder høy kvalitet over tid. Institusjonen må kunne sannsynliggjøre at studiet har et rekrutteringspotensial, samt et tilstrekkelig antall stipendiattstillinger knyttet til studiet, som tilsier at den kan opprettholde et nivå på 15 doktorgradsstudenter over tid. Dette stiller krav til bredden i fagmiljøet. Studenter på de bachelor- og masterutdanninger som, sammen med ekstern rekruttering, danner grunnlag for rekrutteringen til doktorgradsstudiet, må kunne finne fordypningsmuligheter på doktorgradsnivå innenfor et bredt fagområde.

Ordningen med kvantitative kriterier ved akkreditering av doktorgradsutdanninger skal evalueres ett år etter innføringen.

Kunnskapsdepartementet er oppmerksom på at dette kravet kan by på særskilte utfordringer ved Samisk høyskole fordi høyskolens formål er avhengig av at det kan rekrutteres personale og doktorgradskandidater med samisk språkkompetanse. Det pågår nå en større utredning om samisk forskning og høyere utdanning som bl.a. skal redegjøre for hvordan Samisk høyskole kan videreutvikles. I forbindelse med oppfølgingen av denne utredningen vil Kunnskapsdepartementet i samråd med Sametinget og Samisk høyskole vurdere om det er behov for å foreta spesialtilpasninger i regelverket for å sikre høyskolen en god videreutvikling.

Departementet har i Ot.prp. nr. 79 (2003–2004) lagt til grunn at stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid ved kunsthøyskolene kan vurderes på linje med doktorgradsutdanninger ved andre institusjoner, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003–2004), kapittel 4.3.4. I forlengelsen er det lagt til grunn at kunstnerisk utviklingsarbeid skal kunne sidestilles med forskningsaktivitet og forskerutdanning når det gjelder institusjonsakkreditering som vitenskapelig høyskole, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003–2004), kapittel 3.2.4. Kunsthøyskolene og eventuelt andre institusjoner som deltar i slikt stipendprogram, skal dermed kunne søke om å få de samme faglige fullmaktene på mastergradsnivå som institusjoner med doktorgradsutdanning. Stortinget har gitt sin tilslutning til dette. I stortingskomiteens innstilling er det forutsatt at kunsthøyskolene i Oslo og Bergen blir vurdert i forhold til akkrediteringsstandardene for vitenskapelige høyskoler og akkreditering for kunstneriske stipendprogram tilsvarende doktorgrad; jf. Innst.O.nr.48 (2004–2005), kapittel 3.2.

Dette vil kreve at NOKUT foretar en faglig vurdering av institusjonenes egeninnsats i programmet og bidrag til programmet som helhet, og eventuelt gir akkreditering.

Det eksisterende felles stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid er institusjonsovergripende og altså ikke faglig og administrativt forankret ved bestemte institusjoner. Stipendprogrammet er i dag åpent for deltakelse fra flere institusjoner, ikke bare kunsthøyskolene. Bestemmelsen om at institusjonene kan søke om akkreditering, er derfor ikke avgrenset til bare å gjelde de to nevnte institusjonene, men gjelder generelt.

For akkreditering av studietilbud som institusjonen ikke har myndighet til å fastsette selv, vil kravene være de samme for institusjoner med institusjonsakkreditering som for institusjoner uten institusjonsakkreditering, jf. fjerde ledd i denne bestemmelsen.

Eventuelle forskrifter fastsatt av departementet skal i henhold til universitets- og høyskoleloven § 3-2 første ledd, legges til grunn for akkrediteringen. Loven åpner blant annet for at departementet kan fastsette forskrift om et nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner og mål for grader og yrkesutdanninger og om institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner ("joint degrees"/fellesgrader), dessuten forskrift om krav til høyere grad og om omfang til selvstendig arbeid i slik grad. Bestemmelser om fellesgrader er tatt inn i denne

forskrift, jf. kapittel 4. Bestemmelser om et nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner ble fastsatt av departementet 20. mars 2009.

Også eventuelle rammeplaner fastsatt av departementet skal legges til grunn for akkrediteringen, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-2 annet ledd.

Bestemmelsens sjette ledd gir NOKUT myndighet til å fastsette standarder og kriterier som skal legges til grunn for akkreditering av studier. NOKUT skal også fastsette akkrediteringsstandarder og -kriterier for "forholdet mellom desentralisert virksomhet og virksomheten for øvrig". I denne sammenheng omfatter dette både "tradisjonell", stedbunden utdanning ved institusjonens hovedsete og ulike former for fleksible studier, fjernundervisning og utdanning som tilbys andre steder (desentraliserte studier). Det gjelder samme standard for likeverdige studietilbud uavhengig av undervisningssted og hvordan undervisningsopplegg er organisert, dvs. at alle studier, også desentraliserte, må underlegges samme vurdering, men det innebærer ikke at et desentralisert studiested vurderes som en separat enhet uavhengig av hovedsetet. Det forutsettes at NOKUT vurderer spesielt hvilke krav som skal stilles til ulike studieformer og studieorganisering.

NOKUT kan utarbeide kriterier og standarder som er tilpasset henholdsvis akkreditering av nye doktorgradsstudier og revidering av doktorgradsstudier, som enten er akkreditert av NOKUT eller opprettet i medhold av universitets- og høyskoleloven § 3-3. De kriterier og standarder som legges til grunn ved akkreditering av nye doktorgradsstudier bør være egnet til å dokumentere det faglige potensialet ved det planlagte doktorgradsstudiet. Kriteriene og standardene for revidering bør være egnet til å dokumentere den faktiske kvaliteten på det etablerte doktorgradsstudiet.

Videre skal NOKUT fastsette standarder og kriterier for akkreditering av stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid. Det er lagt til grunn at disse - på sine premisser - skal tilsvare det som gjelder for doktorgrad, jf. fjerde ledd i denne bestemmelsen.

Tidligere skulle vesentlige endringer i studier som er akkreditert av NOKUT, forelegges NOKUT. Etter bestemmelsens sjuende ledd er det NOKUT som skal avgjøre hvilke endringer som skal forelegges NOKUT. Det vil således være opp til NOKUT å trekke opp de nærmere grenser for hvilke endringer som vil være av en slik karakter. Her må det også tas hensyn til at flere mindre endringer over tid kan bli relativt omfattende. For øvrig kan NOKUT på fritt grunnlag iverksette evaluering av tidligere akkrediterte/etablerte studier, jf. § 3-4.

Merknad til § 3-2. Akkreditering av institusjoner

Bestemmelsene viderefører tidligere forskrift § 3-2 med enkelte språklige justeringer. Det fremgår nå eksplisitt av annet ledd at vedtak om akkreditering oversendes til departementet som fatter endelig vedtak i saken. Det er den som søker om akkreditering som oversender søknaden. Man er ikke forpliktet til å oversende søknaden til departementet. Departementet foretar i denne sammenhengen en samlet vurdering av søknaden, der blant annet institusjonens finansielle situasjon og faglige og strategiske planer kan inngå. Søknaden vil også bli sett i sammenheng med

studietilbudet ved andre institusjoner og institusjonsstrukturen i høyere utdanning. Se rundskriv F-11-03.

Det følger av universitets- og høyskoleloven § 1-2 annet ledd at Kongen på grunnlag av faglig vurdering fra NOKUT avgjør hvilken kategori den enkelte institusjon tilhører. NOKUTs vedtak om akkreditering skal derfor oversendes departementet, som forbereder saken for Kongen.

Merknad til § 3-3. Standarder for akkreditering av institusjoner

Bestemmelsene er en videreføring av tidligere forskrift § 3-3 med enkelte språklige justeringer.

Det er gjort en endring ved at tidligere bokstav g (bokstav f i første ledd) om at institusjoner skal ha et tilfredsstillende fagbibliotek er tatt ut som eget punkt. Viktige elementer ved institusjonenes organisering og infrastruktur som skal være oppfylt er bl.a. at institusjonene skal ha et tilfredsstillende bibliotek, tilfredsstillende forelesningssaler, utstyr, leseplasser, grupperom osv. I Ot.prp. nr. 79 (2003–2004) vises det til at mange høyskoler har store forskningsbibliotek som gir viktige bidrag i det nasjonale biblioteksamarbeidet, jf. kapittel 3.5.4. Det er således i universitets- og høyskoleloven lagt til grunn at det ikke skal oppstilles et nasjonalt ansvar for enkelte institusjoner for å bygge opp, drive og vedlikeholde forskningsbibliotek, men at departementet kan gi enkelte institusjoner et særskilt nasjonalt ansvar på dette området, jf. lov om universiteter og høyskoler § 1-4 tredje ledd.

Denne bestemmelsen ble endret ved forskrift 15. mars 2011. Det fremgår nå uttrykkelig at institusjonene må ha rett til å tildele en grad alene, dersom graden skal telle ved vurderingen av om institusjonen tilfredsstillende standarden for institusjonsakkreditering. Dette innebærer at fellesgrader ikke teller med ved denne vurderingen. Dette er begrunnet i hensynet til selvstendig bæreevne og faglig bredde.

Merknad til § 3-4. Revidering av akkrediterte studier

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av tidligere forskrift § 3-4 med enkelte justeringer.

Bestemmelsens første ledd fastsetter at NOKUT på fritt grunnlag kan igangsette revidering av akkrediterte studier og at revideringen skal baseres på en evaluering foretatt av sakkyndige, jf. § 1-7. NOKUTs virkemidler må ses i sammenheng, og en revidering, hvor ytterste konsekvens er at institusjonen mister retten til å tilby et studium eller mister institusjonsakkrediteringen etter forskriftens § 3-5, er det mest inngripende virkemiddelet NOKUT har. Etter bestemmelsen kan NOKUT ”på fritt grunnlag igangsette” revidering av akkrediterte studier, noe som innebærer at NOKUT når som helst kan sette i gang en revideringsprosess. Likevel bør NOKUT i praksis vurdere å ta i bruk mindre inngripende virkemidler før en eventuell revidering settes i gang. Eksempler på slike virkemidler kan være at NOKUT utreder og vurderer situasjonen nærmere, ber institusjonene om en nærmere redegjørelse, går i dialog med institusjonen for å finne egnede tiltak for å rette opp i mangelfulle forhold mv. En full

revideringsprosess vil være aktuell dersom kvalitetssvikten ikke blir utbedret ved bruk av andre virkemidler, jf. forskriftens § 1-6 om NOKUTs virkemidler.

Utgangspunktet er at NOKUT, ved revidering, skal legge til grunn de standarder og kriterier som lå til grunn for akkrediteringen, selv om dette ikke lenger eksplisitt fremgår av bestemmelsen. Dersom NOKUT utarbeider nye eller endrer eksisterende standarder og kriterier, må institusjonen i løpet av en overgangsperiode tilpasse seg de nye kriteriene og standardene. Det legges til grunn at NOKUT utarbeider overgangsordninger, slik at institusjonene gis en rimelig frist til å tilpasse seg nye kriterier og standarder.

Bestemmelsens annet ledd er i hovedsak en videreføring av tidligere § 3-4 annet ledd. Når det gjelder frist for å utbedre manglene er det nytt at NOKUT skal gi institusjonen en "rimelig frist på inntil 2 år til å iverksette tiltak". NOKUT må vurdere hva som vil være "en rimelig frist" i hvert enkelt tilfelle. I denne vurderingen bør NOKUT se hen til arten av mangelen eller kvalitetssvikten, hva slags tiltak som er hensiktsmessig å sette inn, samt innenfor hvilket tidsrom det er rimelig at institusjonen skal kunne sette inn tiltak.

Konsekvensen av et vedtak fra NOKUT om at et studium ikke lenger tilfredsstillt kravene til akkreditering, er at institusjonens eksamensrett for studiet opphører. I dette ligger det også, som etter tidligere bestemmelse, at institusjonen ikke kan ta opp flere studenter til studiet. Se bestemmelsens tredje ledd.

Det fremgår at institusjonen skal iverksette tiltak som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. Tiltakene skal godkjennes av NOKUT. Bestemmelsene er noe omarbeidet i forhold til tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 3-4 tredje ledd. Det er blant annet ikke nærmere spesifisert hvilke tiltak institusjonen skal sette inn overfor studentene dersom akkrediteringen av studiet er trukket tilbake. Typiske tiltak vil være at det inngås et samarbeid med en annen institusjon, slik at studentene får gjennomført studiet og avlagt eksamen. Institusjonens øvrige studier og eventuelle faglige fullmakter etter universitets- og høyskoleloven § 3-3 berøres ikke av en revidering av studiet.

For å kunne tilby det samme studiet igjen, må institusjonen søke NOKUT om akkreditering. Dette gjelder for samtlige institusjoner, også de som har myndighet til selv å opprette det aktuelle studiet. Hvis NOKUT trekker tilbake akkrediteringen av et studium, må institusjonen sette inn de nødvendige tiltak dersom studiet igjen skal bli akkreditert. NOKUT kan i særskilte tilfeller fastsette at tilsvarende søknader om akkreditering ikke kan fremmes før utløpet av en tidsperiode på inntil 2 år, jf. § 3-6 annet ledd, som i hovedsak er en videreføring av §§ 3-4 fjerde ledd og 3-5 fjerde ledd. Adgangen til å fastsette en karenstid på inntil 2 år før ny søknad om akkreditering av studiet kan fremmes, er begrunnet i et ønske om å unngå at den videre utviklingen av det aktuelle studiet skal bli preget av hastverk og manglende kvalitetssikring ved institusjonen. Det er NOKUT som må vurdere om det er nødvendig med en karenstid, og i så fall hvor lang den bør være.

Merknad til § 3-5. Revidering av akkrediterte institusjoner

Bestemmelsen viderefører i hovedsak tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 3-5, men er forkortet på enkelte punkter. Se for øvrig merknader til § 3-4.

Revidering av institusjonsakkreditering er å anse som ett av NOKUTs mest inngripende virkemiddel og må ses i sammenheng med NOKUTs brede virkemiddelspekter, jf. forskriftens § 1-6. Se forøvrig merknader til § 3-4 første ledd vedrørende NOKUTs bruk av virkemidler og hvilke standarder og kriterier som skal legges til grunn for revideringen.

Til annet ledd må det ses hen til merknader til § 3-4 annet ledd når det gjelder hva som ligger i vurderingen av "rimelig frist".

Det fremgår at tredje ledd at NOKUTs vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen skal oversendes departementet. Bestemmelsen henviser til universitets- og høyskoleloven §§ 3-3 og 1-2 første og annet ledd. Her følger det at det er departementet og Kongen som trekker tilbake institusjonsakkrediteringen, slik at institusjonens faglige fullmakter etter universitets- og høyskoleloven § 3-3 første og annet ledd bortfaller. Etter universitets- og høyskoleloven § 1-2 annet ledd avgjør Kongen, på grunnlag av en faglig vurdering fra NOKUT, hvilken kategori den enkelte institusjon tilhører. NOKUTs vedtak om at en institusjon ikke lenger oppfyller kravene til akkreditering i en gitt kategori, skal derfor oversendes departementet for videre oppfølging.

Merknad til § 3-6. Søknader om akkreditering

Første ledd er i hovedsak en videreføring av tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 1-4, og det fremgår at NOKUT utarbeider retningslinjer for utformingen og behandlingen av søknader om akkreditering av studier og institusjoner etter §§ 3-1 og 3-2. Annet punktum om at NOKUT av hensyn til effektivisering av saksbehandlingen kan fastsette søknadsfrister, er ny. Den gir NOKUT hjemmel til både å fastsette søknadsfrist for akkreditering av institusjoner og av studier. Hensikten med bestemmelsen er å effektivisere saksbehandlingen hos NOKUT. NOKUT må behandle alle innkomne søknader innen ny søknadsfrist inntreffer. Spørsmålet om antall søknadsfrister per år må vurderes i lys av ønsket om å effektivisere arbeidet med behandling av søknader om akkreditering.

Annet ledd er en justert videreføring av tidligere forskrift §§ 1-4 annet ledd annet punktum, 3-4 fjerde ledd og 3-5 fjerde ledd. Bestemmelsen gir NOKUT myndighet til å fastsette at "tilsvarende" søknader om akkreditering ikke kan fremmes før etter en tidsperiode på inntil 2 år. Dette vil både gjelde søknader om "førstegangsakkreditering" som NOKUT tidligere har behandlet og avslått og søknader om akkreditering etter en revidering. For søknader etter revidering vil bestemmelsen være aktuell for samtlige institusjoner, også de som har fullmakt til å opprette studier selv. Disse må søke NOKUT om akkreditering etter § 3-4, dersom akkrediteringen av et studium er trukket tilbake. NOKUT skal i tråd med forvaltningsrettslige prinsipper veilede institusjonene i arbeidet med utforming av søknader. Karenstid for søknad om akkreditering etter

revidering, vil typisk være aktuelt der institusjonen må ha tid til å sette inn de nødvendige tiltak dersom studiet igjen skal bli akkreditert. Det er i denne sammenhengen viktig å unngå at den videre utviklingen av det aktuelle studiet blir preget av hastverk og manglende kvalitetssikring ved institusjonen. Det vil ikke være tilstrekkelig å endre enkelte små elementer ved studiet, navn eller lignende for at dette skal fremstå som et nytt studium, og så kreve ny behandling av NOKUT.

NOKUT må foreta en helhetsvurdering av spørsmålet om det er behov for en karenstid. Her vil spørsmålet om det dreier seg om en søknad om "førstegangsakkreditering" eller akkreditering etter revidering står sentralt. Bruk av karenstid kan bare begrunnes i forhold ved institusjonen.

Kapittel 4. Fellesgrader

Merknad til § 4-1. Institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre

Bestemmelsen viderefører tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 4-1.

Norge har gjennom sin tilslutning til Bolognaprosessen forpliktet seg til å fjerne juridiske hindringer for institusjoner i høyere utdanning som ønsker å tilby grader i samarbeid med andre institusjoner, såkalte fellesgrader ("joint degrees"). Dette er det tatt høyde for i universitets- og høyskoleloven § 3-2 første ledd: "Departementet kan gi forskrift [...] om institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner."

Det skal fremgå av vitnemålet og vitnemålstillegget (Diploma Supplement) dersom utdanning (grader, yrkesutdanninger) er gitt i samarbeid med andre institusjoner, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-11 fjerde ledd.

Første ledd slår fast at universiteter og høyskoler kan gi fellesgrader i samarbeid med andre institusjoner i inn- eller utland.

Det fremgår av annet ledd at institusjonenes myndighet til selv å etablere studier (fag, emner) som skal inngå i grunnlaget for fellesgrader, vil være den samme som for studier som skal inngå i grad eller yrkesutdanning som institusjonen tilbyr alene, jf. denne forskrift § 3-1.

I de tilfeller der institusjonen må søke NOKUT om akkreditering av studier, gis det hjemmel for NOKUT til å akkreditere også deler av et studium (moduler, emner).

Denne bestemmelsen ble endret ved forskrift 15. mars 2011. Det fremgår av ordlyden at institusjoner som samarbeider om en nasjonal fellesgrad, samlet sett må tilfredsstillere NOKUTs standarder og kriterier for akkreditering av studier. Dette innebærer at de samarbeidende institusjonene kan etablere et felles fagmiljø som tilfredsstillere akkrediteringskravene og som har ansvar for programmet som helhet.

Merknad til § 4-2. Krav til fellesgrader – institusjonenes ansvar

Bestemmelsen viderefører tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 4-2.

For at det ikke skal oppstå uklarhet om ansvarsforholdene i forbindelse med fellesgrader, er det tatt inn en bestemmelse i første ledd om at universiteter og høyskoler som deltar i slikt samarbeid, skal inngå avtale om dette med den/de samarbeidende institusjon(er).

Når universiteter og høyskoler deltar i samarbeid om fellesgrader, påtar de seg også et ansvar for å gi studentene et kvalitetssikret tilbud totalt sett. Samarbeidsinstitusjonene må ifølge annet ledd i bestemmelsen påse at akkreditering foreligger for alle deler i en felles grad, dvs. at alle emnene i studiet, herunder masteroppgaven, gis av institusjon som er akkreditert på aktuelt nivå eller institusjon som har offentlig godkjenning som høyere utdanningsinstitusjon i det aktuelle landet. Institusjonen må ha rett til å gi tilbudet, eventuelt må det foreligge egen akkreditering for den del som ikke gis av institusjon med akkreditering på aktuelt nivå. Når det er gitt akkreditering av enkeltemne, vil emnet også kunne brukes i andre program hvor innpassing er faglig relevant.

I Berlinkommunikatet "Realising the European Higher Education Area" av 19. september 2003 understrekes nødvendigheten av å sikre en vesentlig studieperiode i utlandet i fellesgradsprogram ("... they [Ministers] stress the necessity of ensuring a substantial period of study abroad in joint degree programmes ..."). Det anses ikke aktuelt å fastsette nærmere bestemmelser om omfanget av studieopphold ved samarbeidende institusjon/-er, da forståelsen av "vesentlig" ("substantial") vil kunne variere med type gradsstudium (fagområde, nivå) og land. Det presiseres nå i bestemmelsen at sikring av et visst studieopphold ved de samarbeidende institusjonene så vel gjelder der det er norske institusjoner som samarbeider og der samarbeidet er mellom norske og utenlandske institusjoner.

Bestemmelsen i fjerde ledd skal sikre at studenter som tas opp på et fellesgradsstudium ved norsk institusjon, får den utdanningen de er forespeilet eller et tilsvarende tilbud. Tilsvarende bestemmelser finnes også for institusjonens egne studier, jf. denne forskrift § 3-4 tredje ledd.

I tillegg til Lisboa-konvensjonen av 9. juni 2004 (Recommendation on the recognition of joint degrees) heter det at de nasjonale akkrediteringsorganene bør ha oversikt over fellesgradsprogram som universitetene og høyskolene deltar i. Bestemmelsen i femte ledd pålegger NOKUT å føre oversikt over fellesgrader som norske institusjoner kan tildele. Dette gjelder både fellesgrader der det inngår studier som må akkrediteres av NOKUT, og fellesgrader der det inngår studier som institusjonene selv har myndighet til å etablere.

Kapittel 5. Fagskoleutdanning

Tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven er i sin helhet innlemmet denne forskriften. Kapittel 5 om fagskoleutdanning er en videreføring av §§ 5 til 9. De resterende bestemmelsene i tidligere forskrift er inntatt i henholdsvis kapittel 1 og 7 i denne forskriften.

Det er et krav etter fagskoleloven at utdanningstilbudene skal bygge på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. NOKUT, eventuelt godkjent tilbyder, skal vurdere fagskoleutdanningene med sikte på om de ligger på et nivå over videregående opplæring. At et utdanningstilbud bygger på videregående opplæring vil ikke si at samtlige fag i utdanningstilbudet består av, må ligge over høyeste nivå i faget i videregående opplæring. Fag i utdanningstilbud som er en påbygning på tilsvarende fag fra de studieretningene/utdanningsprogram i videregående opplæring som kreves for opptak, skal imidlertid bygge på disse fagene og ligge på et høyere nivå. Utdanninger i fag/fagområde som på videregående opplæringsnivå ender med fag- eller svennebrev eller yrkeskompetanse, skal på fagskolenivå bygge på fag- eller svennebrevet, yrkeskompetansen eller tilsvarende realkompetanse. Fagskoleutdanninger som ikke bygger på, eller er en videreføring av, studieretning/utdanningsprogram i videregående opplæring (utdanninger innen fagområder som ikke er i videregående opplæring) skal i sitt opplegg og gjennomføring bygge på den generelle kompetanse og modenheten disse studentene har fra videregående opplæring.

En fagskoleutdanning skal ha et omfang som tilsvarer minimum et halvt studieår og maksimum to studieår. Et studieår har et omfang tilsvarende et normalt arbeidsår. Det er ikke krav om at fagskoleutdanninger skal være organisert i semestre. Omfanget av fagskoleutdanninger skal beregnes i heltid, enten de tilbys som heltids- eller deltidsutdanninger, stedbaserte eller som fjernundervisning (over nett eller på annen måte) eller i moduler. Tilbud av kortere varighet enn et halvt studieår eller lengre enn to studieår, godkjennes ikke. I fagskoleutdanninger kan det brukes ulike undervisningsmetoder. Metodene må være tilpasset målet for den aktuelle undervisningen.

Merknad til § 5-1. Godkjenning av utdanningstilbud etter lov om fagskoleutdanning

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 5.

Bestemmelsen i første ledd gir NOKUT ansvar for den faglige vurderingen, inkludert fastsetting av metode for godkjenning av fagskoleutdanningstilbud. NOKUT skal sette krav til hvordan den sakkyndige vurderingen og godkjenningen skal gjennomføres, herunder mal for utforming av innstilling fra de sakkyndige. "Vesentlige endringer" må gjelde i forhold til innhold og nivå. Tilbydere vil kunne påpeke mangler eller misforståelser i de sakkyndiges innstilling. NOKUT forutsettes å holde seg oppdatert med utviklingen av de internasjonale standardene/avtalene og tilpasse de norske standardene til internasjonale krav som er rettslig forpliktende for Norge, jf. fjerde ledd.

Godkjenning i henhold til sertifikatkravene ligger til den statlige godkjennende myndighet. Samarbeidsavtale kan inngås mellom NOKUT og sertifiseringsgivende myndighet.

Dersom en søknad om godkjenning er av en slik art at det ikke er nødvendig med sakkyndig vurdering, gir bestemmelsen i femte ledd NOKUT adgang til å fatte vedtak uten forutgående sakkyndig vurderinger eller en på grunnlag av en begrenset sakkyndig vurdering.

NOKUT kan stille krav om at nasjonalt fastsatte krav til sertifisering og autorisasjon skal være oppfylt. En utdanning til et yrke som krever sertifikat eller autorisasjon kan ikke kalles yrkesrettet hvis teorikravene til sertifikat/autorisasjon ikke er tilfredsstillt. Dette gjelder også hvis yrket krever en internasjonal sertifisering. Når slik sertifisering og/eller autorisering stilles som krav, kan NOKUT lempe på bruken av sakkyndige for å hindre dobbeltarbeid. NOKUT vurderer selv hensiktsmessigheten i - og omfanget av - en slik lemping av bruken av sakkyndige.

Det følger av bestemmelsen i sjuende ledd at NOKUT, i tilfeller der en tilbyder har fått avslag på søknad om godkjenning, kan bestemme at en ny søknad om godkjenning først kan fremmes etter en nærmere angitt tidsperiode. To år er den maksimale karantenetid som kan fastsettes. NOKUT må klargjøre lengden på karantenetiden.

Merknad til § 5-2. Godkjenning av tilbydere

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 6.

Søkeren beskriver og definerer selv det fagområdet det søkes godkjenning for, jf. første ledd.

Variasjonen i fagskolesektoren tilsier det kan være hensiktsmessig å ha graderte fullmakter. NOKUT fastsetter standarder og utvikler kriterier for godkjenning av tilbydere. Herunder ligger også muligheten for graderte godkjenninger. En slik gradering må være basert på den sakkyndige vurderingen.

Dersom en allerede godkjent tilbyder eller det fagområdet eller fagområdene tilbyderen er godkjent for har undergått vesentlige endringer (jf. denne forskrift § 5-1 første ledd), må fullmaktene godkjennes på nytt.

Dersom NOKUT i den initierende søknadsbehandlingen konstaterer at ett eller flere av vilkårene ikke er oppfylt kan NOKUT avvise en videre behandling av søknaden

En godkjent tilbyder må være stabil og kunne vise til erfaring med fagskoleutdanning. Kravet til tilfredsstillende kvalitetssikringssystem (jf. § 5-3) bør normalt være strengere for en godkjent tilbyder enn eksempelvis for en fagskole med godkjenning for kun ett utdanningstilbud. NOKUT vil kunne vurdere behovet for å fastsette særskilte krav til interne kvalitetssikringssystemer ved godkjenning av tilbydere.

En del fagområder innen fagskolefeltet har ikke direkte paralleller i høyere utdanning. Fagskoleutdanningen skal være fleksibel i forhold til arbeidslivets skiftende behov. Dette innebærer at tilbydere raskt skal kunne tilby utdanninger innenfor nye felt. Det stilles derfor ikke noen formelle krav til hva som er et minimumskrav til relevant kompetanse for undervisningspersonalet. Relevant kompetanse kan være realkompetanse. Hva som er relevant kompetanse hos undervisningspersonalet, er en faglig vurdering som NOKUT må foreta.

Det følger av bestemmelsen i fjerde ledd at NOKUT kan stille krav til utforming av søknader og krav til dokumentasjon av styringsordning mv. NOKUT fastsetter også eventuelle utfyllende vilkår for godkjenning av tilbydere.

Det følger av bestemmelsen i sjette ledd at NOKUT, i tilfeller der en tilbyder har fått avslag på søknad om godkjenning som tilbyder, kan bestemme at en ny søknad om godkjenning først kan fremmes etter en nærmere angitt tidsperiode. To år er den maksimale karantenetid som kan fastsettes. NOKUT må klargjøre om dette gjelder generelt eller innenfor bestemte fagområder. NOKUT må også klargjøre lengden på karantenetiden.

Merknad til § 5-3. Kvalitetssikring

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 7.

Sviktende kvalitet kan begrunnes i at utdanningen ikke i tilstrekkelig grad er yrkesrettet. Rutiner for å vurdere yrkesrelevans må derfor inngå i kvalitetssikringssystemet.

NOKUT kan stille krav om selvevaluering og institusjonens oppfølging av evalueringer, dokumentasjon av institusjonens arbeid med læringsmiljøet, samt rutiner for kvalitetssikring av nye utdanningstilbud.

NOKUT kan bestemme at en høyere utdanningsinstitusjon som har et godkjent kvalitetssikringssystem også har et tilfredsstillende system også for fagskoleutdanning, gitt at yrkesrelevans inngår i systemet.

Bestemmelsen i tredje ledd fastslår at dersom NOKUT fatter vedtak om at systemet for kvalitetssikring ikke er tilfredsstillende hos tilbyder som gir godkjent fagskoleutdanning, kan NOKUT frata tilbyderen retten til å søke om godkjenning av nye utdanninger.

Tilsvarende gjelder dersom NOKUT fatter vedtak om at systemet for kvalitetssikring ikke er tilfredsstillende hos en godkjent tilbyder. Da kan NOKUT trekke tilbake tilbyderens myndighet til å etablere nye fagskoleutdanninger etter lov om fagskoleutdanning § 2 annet ledd.

En følge av manglende system for kvalitetssikring, herunder at kvalitetssikringssystemet ikke er tilfredsstillende, er at NOKUT vurderer revisjon av godkjenning, jf. denne forskrift §§ 5-4 og 5-5.

Merknad til § 5-4. Revidering av godkjenning av utdanningstilbud

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 8.

Bestemmelsen gir NOKUT ansvaret for det revideringsfaglige opplegget, herunder hvordan revideringen skal gjennomføres og mal for dokumenter som inngår i revideringen.

Revideringsordningen skal være fleksibel. Derfor er det i tredje ledd eksplisitt åpnet for at NOKUT ikke alltid må bruke sakkyndige. Ulike sider i et sett av standarder og kriterier for revisjon kan behandles på ulike nivå. NOKUT kan revidere hele eller deler av forholdene rundt en fagskoleutdanning. NOKUT behøver ikke å gå via en sakkyndig komité i et hvert tilfelle, når en tilbyder er gjenstand for revisjon. For eksempel kan det være fastsatt objektive vilkår for godkjenning som ikke er overholdt av en institusjon. I enkelte slike tilfelle vil det kunne være åpenbart unødvendig med en egen sakkyndig komité til å forstå slike sider ved en revidering. NOKUT kan også, i tilfeller der det oppdages mangler eller det kan være tvil ved om en institusjon oppfyller vilkårene for godkjenning, anmode en institusjon om å rette opp forholdene eller be om en nærmere redegjørelse fra institusjonen. Dersom en institusjon ikke kan redegjøre tilfredsstillende for situasjonen eller det er tvil om etterlevelse av godkjenningvilkårene, kan det vurderes å sette ned en sakkyndig komité.

Bestemmelsen i femte ledd gir tilbyderne en frist på inntil 6 måneder til å rette opp vesentlige mangler før vedtak oversendes departementet. NOKUT vurderer i hvert tilfelle hvilken frist som er rimelig for å få rettet opp de påpekte mangler. Varigheten av utdanningstilbudet vil ha betydning for denne vurderingen. NOKUT må i den enkelte sak selv vurdere hvorvidt det er behov for at de sakkyndige på ny skal vurdere kvaliteten på utdanningstilbudet jf. fagskoleloven § 2 tredje ledd.

Hvis en utdanning ikke er godkjent skal NOKUT ifølge sjette ledd følge opp med tilbaketrekking av rettigheter gitt med hjemmel i lov om fagskoleutdanning § 2. Departementet kan også følge opp ved å stanse eventuelle offentlige tilskudd i henhold til fagskoleloven § 8.

Nye studenter vil ikke kunne få lån i Lånekassen, siden det forutsetter at utdanningen er godkjent etter en utdanningslov.

For å sikre at studentene ved et utdanningstilbud som ikke lenger er godkjent, skal få fullført utdanningen, skal det inngås en avtale med en annen tilbyder som kan overta det faglige ansvaret. Alternativt kan det, dersom dette godkjennes av NOKUT, iverksettes særskilte tiltak som gjør at institusjonen likevel kan ha ansvar for å avholde eksamen for de berørte studentene, jf. sjuende ledd.

Merknad til § 5-5. Revidering av godkjent tilbyder

Bestemmelsen er en videreføring av tidligere forskrift om godkjenning etter fagskoleloven § 9.

Det vises til merknadene til § 5-4 annet, tredje ledd og sjette ledd.

Der tilbyder har godkjenning for flere fagområder, avgjør NOKUT om tilbaketrekkingen gjelder én eller flere godkjenninger, eller tilbyderen generelt. En permanent tilbaketrekking av godkjenning som tilbyder innebærer at tilbyderen må starte prosessen på nytt, på lik linje med andre tilbydere som ønsker godkjenning, hvis tilbyderen ønsker ny godkjenning. Hvis NOKUT bestemmer at ny søknad om godkjenning først kan fremmes etter inntil 2 år (karantenetid), må NOKUT klargjøre om dette gjelder generelt eller innenfor bestemte fagområder. NOKUT må også klargjøre lengden på karantenetiden.

Kapittel 6. Godkjenning av annen høyere utdanning

Merknad til § 6-1. Generell godkjenning som likestilt med norsk høyere utdanning

Bestemmelsen viderefører tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven § 5-1.

Bestemmelsen i første ledd presiserer at NOKUT avgjør søknader fra enkeltpersoner om generell godkjenning av utdanning fra utenlandsk institusjon eller norsk institusjon som ikke går inn under universitets- og høyskoleloven, jf. § 3-4 annet ledd. NOKUTs generelle godkjenning vil være retningsgivende ved institusjonenes behandling av søknader om godkjenning som faglig jevngod med grad eller utdanning som gis ved den enkelte institusjon etter universitets- og høyskoleloven § 3-4 tredje ledd.

Det følger av tredje ledd i bestemmelsen at NOKUT skal påse at utdanningen det søkes om generell godkjenning for har akkreditering eller offentlig godkjenning som høyere utdanning. Tidligere var det et vilkår for godkjenning av høyere utdanning tatt i utlandet at den var akkreditert som høyere utdanning i det landet den ble tilbudt. Bestemmelsen er nå endret slik at dette ikke lenger er et vilkår. Denne endringen begrunnes med at enkelte akkrediteringsorgan har kompetanse til å akkreditere utdanninger som tilbys i andre land enn det landet organet er hjemmehørende i. Videre er det nå adgang til å gjøre unntak fra bestemmelsen i særskilte tilfelle. Dette gjør det mulig for NOKUT å godkjenne utdanning som ikke akkreditert, men som åpenbart bør kunne gis godkjenning.

Merknad til § 6-2. Institusjonenes godkjenning av utenlandsk utdanning

Bestemmelsen om institusjonenes plikt til å rapportere om sine vedtak om faglig godkjenning er en justert videreføring av tidligere forskrift § 5-2 med nytt annet ledd. Departementet ser at rapporteringen i perioder kan være vanskelig i påvente av oppdatert databaseløsning.

Annet ledd er nytt og fastslår at NOKUT skal legge til rette for en samordnet nasjonal praksis og bistå institusjonene i deres arbeid med godkjenning etter

universitets- og høyskoleloven § 3-5 tredje ledd. Videre fremgår det at NOKUT skal bistå institusjonene med råd i deres arbeid med godkjenningsvedtak. Selv om NOKUT her gis en mer markert rolle når det gjelder institusjonenes godkjenningsvedtak av utenlandsk høyere utdanning, må det påpekes at det er institusjonene som skal foreta den faglige vurderingen. NOKUTs samordning og rådgivningsbistand skal ikke omfatte faglige vurderinger som legges til grunn for godkjenningsvedtaket, men være av mer generell karakter.

Kapittel 7. Klage

Bestemmelsene i dette kapitlet viderefører tidligere forskrift om akkreditering etter universitets- og høyskoleloven §§ 6-1 og 6-2 og forskrift om godkjenning etter fagskoleloven §§ 10 og 11.

Bestemmelsene i de tidligere forskriftene er slått sammen, slik at bestemmelsen både omfatter klagesaker vedrørende høyere utdanning og klagesaker vedrørende fagskoleutdanning. Departementet har mulighet til å fastsette at nemnden skal ha felles leder og/eller nestleder for behandling av både saker etter fagskoleloven og universitets- og høyskoleloven. Ved behandling av klagesaker skal klagenemnden sammensettes med personer med som er oppnevnt med relevant kompetanse i tilknytning til den aktuelle sak som behandles. Klagenemnden må selv organisere sin saksbehandling på hensiktsmessig måte for å ivareta dette.

IV. OPPHEVING AV TIDLIGERE RUNDSKRIV

Rundskriv F-09-05 oppheves.

Med hilsen

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Elisabeth Solberg
seniorrådgiver

Vedlegg

Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1. februar 2010 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 1-6 annet ledd, § 2-1, § 3-1 og § 3-4 og lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning (fagskoleloven) § 2 sjette ledd.

Endret ved forskrift 15. mars 2011.

Kapittel 1. Generelle bestemmelser

§ 1-1. Virkeområde

Forskriften gjelder kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningens (NOKUT) behandling av saker og fastsetting av standarder etter universitets- og høyskoleloven kapittel 1, kapittel 2 og kapittel 3, samt godkjenning av utdanninger og tilbydere etter fagskoleloven § 2.

§ 1-2. NOKUTs formål og avgrensning

(1) NOKUT er et faglig uavhengig statlig forvaltningsorgan med utøvende tilsynsmyndighet for kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning i Norge.

(2) I tråd med universitets- og høyskoleloven § 2-1 annet ledd, er formålet med NOKUTs arbeid å bidra til å sikre et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene, samt at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning, fagskoleutdanning og godkjent høyere utenlandsk utdanning.

§ 1-3. NOKUTs tilsynsvirksomhet

Innenfor de rammer som er fastsatt i lov og forskrift, skal NOKUT føre tilsyn med kvaliteten i utdanningen ved norske institusjoner som tilbyr høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt utføre andre forvaltningsoppgaver. Tilsynsvirksomheten omfatter både kontrollarbeid og bistand til institusjonene i deres kvalitetsutviklingsarbeid.

§ 1-4 NOKUTs utøvelse av forvaltningsmyndighet

NOKUT skal ved utøvelsen av forvaltningsoppgaver pålagt i lov og forskrift, ha en organisering og en arbeidsmetode som sikrer at formålet med NOKUTs arbeid ivaretas, samt at samfunnet har tillit til NOKUT som et faglig uavhengig statlig forvaltningsorgan.

§ 1-5. NOKUTs oppgaver

(1) Generelt:

- Føre kontroll med at institusjonene etterlever krav som stilles i lov og forskrift som faller innenfor NOKUTs forvaltningsområde.
- Drive målrettet utviklingsarbeid med det formål å bidra til at kvaliteten i høyere utdanning og fagskoletilbud i Norge holder et høyt internasjonalt nivå.
- Veilede og gi råd på aktuelle områder, samt gi informasjon til aktørene i sektoren og samfunnet for øvrig.
- Sørge for at NOKUTs virksomhet er i tråd med internasjonale regler, standarder og praksis.

(2) Høyere utdanning:

- Akkreditere institusjoner og studier.
- Revidere akkrediteringer.
- Evaluere institusjonenes interne kvalitetssikringssystemer.
- Evaluere for å bedømme kvaliteten i høyere utdanning.

(3) Fagskoleutdanning:

- Gi godkjenning av fagskoleutdanning og fagområde.
- Revidere fagskoleutdanning og fagområde.
- Gi godkjenning av kvalitetssikringssystem for fagskoler.

(4) Generell godkjenning:

- Godkjenne høyere utdanning (generell godkjenning).
- Legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd, og gi rådgivningsbistand til institusjonene.
- Formidle informasjon om institusjonenes vedtak om godkjenning av høyere utdanning.
- Være og drive informasjonssenter etter Lisboakonvensjonen og møte som norsk representant i ENIC-nettverket, jf.. Lisboakonvensjonens Artikkel X.3.
- Føre og vedlikeholde listen om Generell studiekompetanse for søkere med utenlandsk utdanning (GSU-listen).

§ 1-6. NOKUTs virkemidler

I tråd med formålet med NOKUTs virksomhet, kan NOKUT benytte seg av andre virkemidler og gjennomføre andre tiltak enn det som fremgår av lov og forskrift. NOKUT vurderer selv hvilke tiltak det er hensiktsmessig å anvende.

§ 1-7. Oppnevning av sakkyndige

(1) NOKUT oppnevner sakkyndige til å gjennomføre evalueringer av universiteter og høyskolars kvalitetssikringssystem, jf. § 2-2, evalueringer i forbindelse med søknader om akkreditering av studier og institusjoner og revidering av akkreditering, jf. kapittel 3, samt for å gi anbefaling om godkjenninger av utdanninger eller tilbydere i fagskoleutdanningen etter forskriftens kapittel 5. NOKUT oppnevner også sakkyndige til å gjennomføre evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høyere utdanning. De sakkyndige skal avgi rapport om evalueringen.

(2) NOKUT fastsetter kriterier for de sakkyndiges kompetanse og for oppnevning av disse, samt de sakkyndiges mandat. NOKUT fastsetter nærmere bestemmelser vedrørende saksbehandlingen.

§ 1-8. Vedtaksførhet og flertallskrav

Styret for NOKUT er vedtaksført for behandling av saker etter denne forskrift når lederen eller lederens stedfortreder og fire andre medlemmer er til stede. Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

§ 1-9. Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder ved behandling av saker etter denne forskrift, med følgende unntak og presiseringer:

- a) Vedtak etter § 2-2, § 2-3, § 3-1, § 3-2, § 3-4, § 3-5, § 5-1, § 5-2, § 5-3, § 5-4, § 5-5, § 6-1 og § 6-2 regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.
- b) Bare den som et vedtak direkte gjelder for, kan klage over vedtak fattet av NOKUT.
- c) NOKUTs faglige vurdering av de faktiske forhold i forbindelse med vedtak etter § 2-2, § 2-3, § 3-1, § 3-2, § 3-4, § 3-5, § 5-1, § 5-2, § 5-3, § 5-4 og § 5-5, kan ikke påklages.

§ 1-10. Tilrettelegging og informasjon

(1) Institusjoner som er omfattet av NOKUTs tilsyns- og kontrollvirksomhet, skal legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre oppgaver som følger av lov og forskrift.

(2) NOKUT kan kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser og foreta undersøkelser for å gjennomføre tilsynsoppgaver som følger av lov og forskrift.

Kapittel 2. Internt system for kvalitetssikring for universiteter og høyskoler

§ 2-1. Krav til kvalitetssikringssystem

(1) Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet.

(2) Kvalitetssikringssystemet skal sikre og bidra til å utvikle kvaliteten i hele utdanningen, inkludert praksisstudier. Systemet skal omfatte alle forhold som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avslutning av studiet inklusive studiets relevans for arbeidslivet.

(3) NOKUT fastsetter, i samråd med sektoren, de kriterier som kvalitetssikringssystemet skal evalueres i forhold til.

§ 2-2. Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring

(1) NOKUT skal foreta evaluering av institusjonenes interne system for kvalitetssikring. Det skal ikke gå mer enn 6 år mellom hver evaluering av den enkelte institusjons system for kvalitetssikring. NOKUT fastsetter evalueringens innhold og omfang, samt en tidsplan for evalueringen. Institusjonene skal høres i denne prosessen. Evalueringene må være i samsvar med internasjonale krav.

(2) Evalueringen skal munne ut i en tilråding om hvorvidt systemet sett under ett er tilfredsstillende, og eventuelt angi områder hvor institusjonen bør videreutvikle sitt system.

(3) Dersom NOKUT finner at det foreligger vesentlige mangler ved kvalitetssikringssystemet, skal institusjonen gis en rimelig frist på inntil 6 måneder til å rette opp forholdene.

§ 2-3. Tilbaketrekking av rett til å søke om akkreditering av studier og myndighet til å etablere studier

(1) Dersom NOKUT fatter vedtak om at kvalitetssikringssystemet ikke er tilfredsstillende ved en institusjon som tilbyr akkrediterte studier mister institusjonen retten til å søke om akkreditering av nye studier. Institusjonen kan kreve at en ny evaluering av systemet for kvalitetssikring iverksettes når det har gått ett år etter at NOKUT fattet slikt vedtak. Dersom NOKUT etter ny evaluering finner systemet for kvalitetssikring tilfredsstillende, kan institusjonen igjen søke om akkreditering av nye studier.

(2) Dersom NOKUT fatter vedtak om at kvalitetssikringssystemet ikke er tilfredsstillende ved en institusjon som er akkreditert som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet, skal vedtaket oversendes departementet. Departementet trekker tilbake institusjonens myndighet til å etablere nye studier etter lov om universiteter og høyskoler § 3-3 første og annet ledd. Institusjonen kan kreve at en ny

evaluering av kvalitetssikringssystemet iverksettes når det har gått ett år etter at retten til å etablere studier er trukket tilbake av departementet. Dersom NOKUT etter ny evaluering finner systemet for kvalitetssikring tilfredsstillende, skal departementet gi institusjonen myndighet til å etablere nye studier som institusjonen er akkreditert for.

Kapittel 3. Akkreditering av studier og institusjoner i høyere utdanning

§ 3-1. Akkreditering av studier

- (1) Institusjon som ikke går inn under lov om universiteter og høyskoler kan søke NOKUT om akkreditering av studier.
- (2) Høyskoler og vitenskapelige høyskoler kan søke NOKUT om akkreditering av studier som den enkelte institusjon selv ikke har myndighet til å etablere.
- (3) Ved akkreditering av et nytt doktorgradsstudium skal studiet ha et fagmiljø tilsvarende minst 8 årsverk med førstestillingskompetanse, hvorav minst seks er i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger og minst 4 har professorkompetanse. Institusjonen må videre kunne dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å knytte minst 15 doktorgradsstudenter til studiet i løpet av fem år etter oppstart. Institusjonen må kunne sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 doktorgradsstudenter.
- (4) Høyskoler kan søke NOKUT om akkreditering av stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid som den enkelte høyskole selv gir, som tilsvarende doktorgradsprogram, jf. § 3-3 annet og tredje ledd. Akkreditering kan også gis på grunnlag av høyskolens bidrag i et felles stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid.
- (5) En forutsetning for akkreditering av studier er at kravene i lov om universiteter og høyskoler er oppfylt, jf. også denne forskrift § 2-1. Eventuelle forskrifter og rammeplaner fastsatt med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler § 3-2, skal legges til grunn for akkrediteringen.
- (6) NOKUT fastsetter i forskrift de standarder og kriterier som skal legges til grunn for akkreditering av studier, herunder forholdet mellom desentralisert virksomhet og virksomheten forøvrig, og stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid. NOKUT kan fastsette ett sett med standarder og kriterier for akkreditering av doktorgradsstudier og ett sett med standarder og kriterier for revidering av akkrediterte doktorgradsstudier. NOKUT skal påse at standardene er i tråd med internasjonale standarder som Norge er forpliktet til å følge.
- (7) NOKUT avgjør hvilke endringer i studier som skal forelegges NOKUT.
- (8) NOKUTs vedtak om akkreditering av studier som skal inngå i grunnlaget for høyere grad eller yrkesutdanning etter første og annet ledd, og vedtak om akkreditering av stipendprogram som nevnt i tredje ledd, skal oversendes departementet.

§ 3-2. Akkreditering av institusjoner

- (1) Institusjon som gir akkreditert studietilbud, kan søke NOKUT om akkreditering som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet.
- (2) NOKUTs vedtak om akkreditering etter første ledd oversendes departementet som fatter endelig vedtak i saken, jf. universitets- og høyskoleloven §§ 3-3 og 1-2 første og annet ledd.

§ 3-3. Standarder for akkreditering av institusjoner

- (1) For å bli akkreditert som høyskole må følgende vilkår være oppfylt:
 - a) Institusjonens primærvirksomhet skal være høyere utdanning, forskning og faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid samt formidling.
 - b) Institusjonens organisering og infrastruktur, skal være tilpasset virksomheten.
 - c) Institusjonen skal ha forsknings- og faglig eller kunstnerisk utviklingsvirksomhet relatert til sine fagområder.
 - d) Institusjonen skal ha ansatte i undervisnings- og forskerstilling på sentrale fagområder som inngår i studiene.
 - e) Institusjonen skal ha akkreditering for minst ett studietilbud som gir rett til å tildele lavere grad alene, og ha uteksaminert lavere grads kandidater i minst to år.
 - f) Institusjonen skal være tilknyttet nasjonale og internasjonale nettverk innenfor høyere utdanning, forskning og faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid.
- (2) For å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole må følgende vilkår være oppfylt:
 - a) Institusjonens primærvirksomhet skal være høyere utdanning, forskning og faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid samt formidling.
 - b) Institusjonens organisering og infrastruktur skal være tilpasset virksomheten.
 - c) Institusjonen skal ha stabil forsknings- og faglig eller kunstnerisk utviklingsvirksomhet av høy kvalitet relatert til sine fagområder
 - d) Institusjonen skal ha ansatte i undervisnings- og forskerstilling på de fagområder som inngår i studiene.
 - e) Institusjonen skal ha akkreditering for minst ett studietilbud av minst fem års varighet, samlet eller som integrert studieløp, som gir rett til å tildele høyere grad alene, og ha uteksaminert høyere grads kandidater i minst to år.
 - f) Institusjonen skal ha en stabil forskerutdanning og rett til å tildele doktorgrad alene, eller ha akkreditering for tilsvarende stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid, jf. § 3-1 tredje ledd.
 - g) Institusjonen skal være tilknyttet nasjonale og internasjonale nettverk innenfor høyere utdanning, forskning og faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid, og skal delta i det nasjonale samarbeidet som gjelder forskerutdanning eller tilsvarende stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid.
- (3) For å bli akkreditert som universitet må følgende vilkår være oppfylt:
 - a) Institusjonens primærvirksomhet skal være høyere utdanning, forskning og faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid samt formidling.
 - b) Institusjonens organisering og infrastruktur, skal være tilpasset virksomheten.

- c) Institusjonen skal ha stabil forsknings- og faglig eller kunstnerisk utviklingsvirksomhet av høy kvalitet relatert til sine fagområder.
- d) Institusjonen skal ha ansatte i undervisnings- og forskerstilling på de fagområder som inngår i studiene.
- e) Institusjonen skal ha akkreditering for minst fem studietilbud av minst fem års varighet, samlet eller som integrerte studieløp, som gir rett til å tildele høyere grad alene, samt lavere grads utdanninger innenfor flere fagområder. Institusjonen skal ha uteksaminert kandidater på lavere og høyere grads nivå på de fleste av disse fagområdene.
- f) Institusjonen skal ha en stabil forskerutdanning og rett til å tildele doktorgrad på minst fire fagområder alene. To av disse skal være sentrale i forhold til regionale virksomheters verdiskapning, samtidig som fagområdene har nasjonal betydning. Den ene av de fire doktorgradene kan utgjøres av stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid som institusjonen har fått akkreditering for, jf. § 3-1 tredje ledd.
- g) Institusjonen skal være tilknyttet nasjonale og internasjonale nettverk innenfor høyere utdanning, forskning og faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid, og skal delta i det nasjonale samarbeidet som gjelder forskerutdanning og eventuelt tilsvarende kunstnerisk stipendprogram.

(4) NOKUT fastsetter i forskrift utfyllende kriterier for akkreditering som høyskole, vitenskapelig høyskole og universitet.

§ 3-4. Revidering av akkrediterte studier

- (1) NOKUT kan på fritt grunnlag igangsette revidering av akkrediterte studier. Revideringen baseres på en evaluering foretatt av sakkyndige, jf. § 1-9 første ledd.
- (2) Dersom NOKUT finner at et studietilbud ikke er i tråd med de krav som stilles, skal institusjonen gis en rimelig frist på inntil 2 år til å iverksette tiltak.
- (3) Dersom NOKUT etter dette finner at vilkårene ikke er i tråd med de krav som stilles og gjør vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av et studietilbud, skal institusjonen umiddelbart trekke studietilbudet tilbake. Institusjonen skal iverksette tiltak, godkjent av NOKUT, som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet.

§ 3-5. Revidering av akkrediterte institusjoner

- (1) NOKUT kan på fritt grunnlag igangsette revidering av en akkreditert institusjon. Revideringen baseres på en evaluering foretatt av sakkyndige, jf. § 1-8 første ledd.
- (2) Dersom NOKUT finner at en institusjon ikke lenger oppfyller kravene til akkreditering, jf. § 3-3, skal institusjonen gis en rimelig frist på inntil 2 år til å rette opp mangelfulle forhold. Dersom vilkårene for akkreditering etter fristens utløp ikke er oppfylt, skal NOKUT trekke akkrediteringen tilbake.
- (3) NOKUTs vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av en institusjon, skal oversendes departementet som fatter endelig vedtak i saken, jf. universitets- og høyskoleloven §§ 3-3 og 1-2 første og annet ledd.

§ 3-6 Søknad om akkreditering

(1) NOKUT utarbeider retningslinjer for utformingen og behandlingen av søknader om akkreditering av studier og institusjoner etter §§ 3-1 og 3-2. For å effektivisere saksbehandlingen kan NOKUT fastsette søknadsfrister.

(2) NOKUT kan i særskilte tilfelle fastsette at tilsvarende søknader om akkreditering ikke kan fremmes før etter en tidsperiode på inntil 2 år.

Kapittel 4. Fellesgrader

§ 4-1. Institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner

(1) Universiteter og høyskoler kan gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre norske eller utenlandske institusjoner (fellesgrader).

(2) For studier som skal inngå i grunnlaget for fellesgrad og som den enkelte institusjon ikke selv har myndighet til å etablere, gjelder akkrediteringsbestemmelsene etter denne forskrift § 3-1 så langt de passer. NOKUT kan i slike tilfeller akkreditere også deler av et studium. Fellesgradssamarbeid mellom norske institusjoner forutsetter at institusjonene samlet sett oppfyller de standarder og kriterier for akkreditering av studier som fastsettes av NOKUT.

§ 4-2. Krav til fellesgrader - institusjonenes ansvar

(1) Universiteter og høyskoler som gir fellesgrader skal inngå avtale med samarbeidende institusjoner, som regulerer ansvarsforholdet mellom partene, herunder gradstildeling og vitnemålsutforming.

(2) Institusjonen skal påse at samarbeidsinstitusjonene er akkreditert eller offentlig godkjent for å kunne gi høyere utdanning i henhold til gjeldende systemer i det aktuelle land, og at de aktuelle studiene er akkreditert som høyere utdanning på fellesgradens nivå.

(3) Studenter som tas opp på studier som skal inngå i grunnlaget for fellesgrad mellom institusjonene, skal sikres studieopphold av et visst omfang ved de samarbeidende institusjoner.

(4) Dersom samarbeid om fellesgrad opphører, skal institusjonen inngå avtale med en annen institusjon som kan ta det faglige ansvaret for at studentene skal kunne gjennomføre studiet og avlegge eksamen, eller iverksette andre tiltak som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. Slike tiltak skal godkjennes av NOKUT i tilfeller der NOKUT har akkreditert de aktuelle studiene ved institusjonen, jf. § 4-1 annet ledd.

(5) Universiteter og høyskoler skal rapportere til NOKUT om hvilke fellesgrader institusjonen gir.

§ 4-3. Utfyllende bestemmelser

NOKUT kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om fellesgrader.

Kapittel 5. Fagskoleutdanning

§ 5-1. Godkjenning av utdanningstilbud etter lov om fagskoleutdanning

(1) NOKUT behandler søknad om godkjenning av utdanningstilbud etter lov om fagskoleutdanning. NOKUT oppnevner faglig sakkyndige for sin behandling av søknaden. NOKUT fastsetter mandat og kriterier for sakkyndig vurdering. NOKUT skal også behandle søknader om vesentlige endringer i allerede godkjente tilbud, herunder etablering av godkjente undervisningstilbud på nye steder.

(2) NOKUT utarbeider retningslinjer for behandling av søknader, herunder søknadsfrister, krav til utforming av søknader og krav til dokumentasjon av styringsordning og reglementer med mer etter lov om fagskoleutdanning.

(3) NOKUT sender de sakkyndiges rapport til den berørte tilbyder som skal gis en frist på minst 6 uker til å uttale seg før NOKUT fatter vedtak.

(4) NOKUT skal påse at utdanningstilbudet er i tråd med de internasjonale standarder, konvensjoner og avtaler som Norge er forpliktet til å følge.

(5) NOKUT kan gi godkjenning uten bruk av sakkyndige dersom utdanningen allerede er godkjent i henhold til formelle krav knyttet til fag eller dersom søknaden gjelder endringer i tidligere godkjente utdanningstilbud.

(6) Tildelt godkjenning gjelder slik det fremgår av NOKUTs godkjenningsbrev. Et tilbud som er godkjent som heltids- eller deltidsstudium, kan tilbys på deltid eller heltid samme sted, og etter samme undervisningsmodell, forutsatt at tilbudet ellers er i samsvar med godkjenningen.

(7) Dersom en tilbyder har fått en søknad om godkjenning avslått, kan NOKUT bestemme at en ny søknad om godkjenning av samme utdanning først kan fremmes etter inntil to år.

§ 5-2. Godkjenning av tilbydere

(1) Tilbydere som gir godkjent fagskoleutdanning, kan søke NOKUT om godkjenning for å opprette fagskoleutdanninger innenfor avgrensede fagområder (godkjent tilbyder). En godkjent tilbyder har fullmakt til selv å opprette nye fagskoleutdanninger. I sitt vedtak fastsetter NOKUT fagområdet fullmakten gjelder for. NOKUT kan også fastsette andre vilkår. NOKUT oversender kopi av vedtak til Kunnskapsdepartementet og Lånekassen.

(2) Vilkår for å kunne søke om godkjenning som tilbyder:

- a) Tilbyderen må ha uteksaminert kandidater i minst én godkjent fagskoleutdanning i minst to år.

- b) Tilbyderen må ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring, jf. denne forskrift § 5-3.
 - c) Tilbyderen må dokumentere deltakelse i garanti- eller forsikringsordning som sikrer studenter erstatning dersom tilbyder frivillig eller pålagt brått stanser en utdanning, hvor det er studenter som ikke har fullført utdanningen etter oppsatt plan.
- (3) For å bli godkjent som tilbyder må følgende vilkår være oppfylt:
- a) Tilbyderens primærvirksomhet skal være utdanning.
 - b) Tilbyderen skal ha fast ansatte i undervisningsstilling og administrative stillinger med en slik kompetanse at tilbyder er i stand til kvalitetssikre og utvikle sine pedagogiske metoder og nye og eksisterende utdanningstilbud innenfor sentrale fagområder som inngår i utdanningene.
 - c) Tilbyderen skal ha et tilfredsstillende samarbeid med arbeidslivet.
- (4) NOKUT utarbeider retningslinjer for behandling av søknader og kriterier for godkjenning av tilbyder.
- (5) En godkjent tilbyder må rapportere om opprettelse av nye tilbud og avvikling av eksisterende tilbud til NOKUT, med kopi til Kunnskapsdepartementet og Lånekassen.
- (6) Hvis en tilbyder har fått avslått søknad om godkjenning som tilbyder, kan NOKUT bestemme at en ny søknad først kan fremmes etter inntil to år.

§ 5-3. Kvalitetssikring

(1) Interne system for kvalitetssikring

Fagskoler skal ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring som sikrer kontinuerlige forbedringer og fagenes yrkesrelevans, gir tilfredsstillende dokumentasjon av kvalitetssikringsarbeidet ved institusjonen og avdekker sviktende kvalitet.

(2) Vurdering av tilbydernes system for kvalitetssikring

NOKUT skal vurdere om systemet for kvalitetssikring er tilfredsstillende. Vurderingen omfatter både systemets strukturelle oppbygging, den dokumentasjon det frembringer, og de vurderinger av utdanningskvaliteten som tilbyderen selv gjør.

NOKUT fastsetter, i samråd med berørte parter og fagmiljøet, de kriterier som det interne systemet for kvalitetssikring skal vurderes i forhold til.

NOKUT kan gi unntak fra bestemmelsene om kvalitetssikring i denne forskrift hvis et system for kvalitetssikring allerede inngår i kravene fra norsk offentlig sertifiserende eller autoriserende myndighet, jf. denne forskrift § 5-1 femte ledd.

(3) Tilbaketrekking av rett til å søke om godkjenning av fagskoleutdanninger og godkjenning som tilbyder

Dersom NOKUT fatter vedtak om at systemet for kvalitetssikring ikke er tilfredsstillende hos tilbyder som gir godkjent fagskoleutdanning, kan NOKUT frata tilbyderen retten til å søke om godkjenning av nye utdanninger. Tilbyderen kan kreve at en ny vurdering av systemet for kvalitetssikring iverksettes når det har gått ett år

etter at NOKUT fattet slikt vedtak. NOKUT kan bestemme kortere karantenetid. Tilbyderen må selv kontakte NOKUT for iverksettelse av en ny vurdering. Dersom NOKUT etter ny vurdering finner systemet for kvalitetssikring tilfredsstillende, kan tilbyderen igjen søke om godkjenning av nye fagskoleutdanninger.

Dersom NOKUT fatter vedtak om at systemet for kvalitetssikring ikke er tilfredsstillende hos en godkjent tilbyder, kan NOKUT trekke tilbake tilbyderens myndighet til å etablere nye fagskoleutdanninger etter lov fagskoleutdanning § 2 annet ledd. NOKUTs vedtak om tilbaketrekking av godkjenning som tilbyder oversendes departementet og Lånekassen. Tilbyderen kan kreve at en ny vurdering av systemet for kvalitetssikring iverksettes når det har gått ett år etter at retten til å etablere fagskoleutdanninger er trukket tilbake. NOKUT kan bestemme kortere karantenetid. Tilbyderen må selv kontakte NOKUT for iverksettelse av ny vurdering.

§ 5-4. Revidering av godkjenning av utdanningstilbud

- (1) NOKUT kan på fritt grunnlag foreta en revidering av en tidligere gitt godkjenning.
- (2) Kriterier som er fastsatt med hjemmel i denne forskriften § 5-1 første ledd, legges til grunn for revideringen.
- (3) NOKUT oppnevner sakkyndige til å gjennomføre revideringen. NOKUT fastsetter kriterier for de sakkyndiges kompetanse og for oppnevningen av disse. For å sikre legitimitet i vurderingen bør oppnevning av sakkyndige skje etter dialog med berørte parter og fagmiljøet. Når særlige grunner tilsier det, kan NOKUT unnlate å bruke sakkyndige i revideringen eller for deler av revideringen.
- (4) Før NOKUT fatter vedtak sendes revideringsrapporten om et utdanningstilbud til den berørte tilbyder, som skal gis en frist på minst 6 uker til å uttale seg.
- (5) Dersom NOKUT finner at et utdanningstilbud ikke er i tråd med de krav som stilles, skal tilbyder gis en frist på inntil 6 måneder til å iverksette tiltak for å forbedre dette.
- (6) NOKUTs vedtak om å trekke tilbake godkjenning av et utdanningstilbud sendes tilbyderen med kopi til Kunnskapsdepartementet og Lånekassen. Tilbyderen skal umiddelbart trekke tilbake utdanningstilbudet. (7) En tilbyder som har mistet godkjenning for et utdanningstilbud skal iverksette tiltak, godkjent av NOKUT, som gjør det mulig for studentene å fullføre den påbegynte fagskoleutdanningen.

§ 5-5. Revidering av godkjent tilbyder

- (1) NOKUT kan på fritt grunnlag foreta revidering av en godkjent tilbyder.
- (2) Kriterier som er fastsatt i denne forskriften § 5-2 eller med hjemmel i denne legges til grunn for revideringen.
- (3) NOKUT oppnevner sakkyndige til å gjennomføre revideringen. NOKUT fastsetter kriterier for de sakkyndiges kompetanse og for oppnevningen av disse. For å sikre legitimitet i vurderingen bør oppnevning av sakkyndige skje etter dialog med berørte parter og fagmiljøet. Når særlige grunner tilsier det, kan NOKUT unnlate å bruke sakkyndige i revideringen eller for deler av revideringen.

(4) Før NOKUT fatter vedtak sendes revideringsrapporten om et utdanningstilbud til den berørte tilbyder, som skal gis en frist på minst 6 uker til å uttale seg. (5) Dersom NOKUT finner at en tilbyder ikke lenger oppfyller kravene til godkjenning, jf. § 5-2, trekkes godkjenning som tilbyder (retten til selv å opprette fagskoleutdanninger) tilbake midlertidig. NOKUTs vedtak kan også omfatte vedtak om tilbaketrekking av godkjenning for enkeltutdanninger. Tilbyderen skal gis en frist på inntil 1 år, men ikke kortere enn 3 måneder, til å rette opp mangelfulle forhold. Ved utløp av den fastsatte fristen foretar NOKUT en vurdering av hvorvidt tiltakene er tilstrekkelige for å bringe tilbyderen opp på det nødvendige faglige nivå. Dersom vilkårene for godkjenning fremdeles ikke er til stede, skal NOKUT trekke godkjenningen tilbake permanent.

(6) NOKUTs vedtak om å trekke tilbake godkjenningen som tilbyder, skal oversendes departementet og Lånekassen.

(7) Når en tilbyder har mistet godkjenningen, kan NOKUT bestemme at ny søknad om godkjenning først kan fremmes etter inntil 2 år.

Kapittel 6. Godkjenning av annen høyere utdanning

§ 6-1. Generell godkjenning som likestilt med norsk høyere utdanning

(1) NOKUT avgjør søknader fra enkeltpersoner om generell godkjenning av utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon eller norsk institusjon som ikke går inn under lov om universiteter og høyskoler. Godkjenningen skal angi en generell uttelling i studiepoeng i forhold til grader og yrkesutdanninger som gis med hjemmel i nevnte lov § 3-2, og om utdanningen i nivå og omfang tilsvarende norsk grad eller utdanning.

(2) Søknad om generell godkjenning skal inneholde bekreftede dokumenter fra den aktuelle utdanningsinstitusjon eller offentlig attesterte kopier av slik dokumentasjon. NOKUT kan gi nærmere retningslinjer for krav til søknad og dokumentasjon.

(3) Ved generell godkjenning av utenlandsk utdanning skal NOKUT påse at utdanningen det søkes godkjenning for har en godkjent akkreditering eller offentlig godkjenning som høyere utdanning. Det kan i særskilte tilfelle gjøres unntak fra bestemmelsen.

(4) NOKUT skal sørge for at vedtak om generell godkjenning gjøres offentlig tilgjengelig.

(5) NOKUT skal følge opp at norske interesser og forpliktelser etter internasjonale avtaler om godkjenning og informasjon om høyere utdanning ivaretas. NOKUT kan få nasjonale oppgaver på dette området.

§ 6-2. Institusjonenes godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

(1) Institusjon som etter lov om universiteter og høyskoler § 3-5 femte ledd har myndighet til selv å godkjenne enkeltpersoners utenlandske utdanning som faglig

jevngod med grad eller utdanning institusjonen selv gir, skal rapportere om sine avgjørelser til NOKUT.

(2) NOKUT skal legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd, samt yte rådgivningsbistand til institusjonene i godkjenningsarbeidet.

Kapittel 7. Klage

§ 7-1. Klagenemnd

(1) Departementet oppnevner en klagenemnd som avgjør alle klager over vedtak fattet av NOKUT.

(2) For saker vedrørende fagskoleutdanning, skal klagenemnda ha 5 medlemmer med personlige varamedlemmer hvorav ett medlem skal være student. For saker vedrørende høyere utdanning, skal klagenemnda ha 6 medlemmer hvorav to av medlemmene skal være studenter. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere.

(3) Leder skal ikke være ansatt eller medlem av styret ved institusjon som går inn under henholdsvis fagskoleloven eller lov om universiteter og høyskoler.

§ 7-2. Klagenemndas avgjørelse

(1) Klagenemnda er vedtaksfør når lederen, eller varamedlem for leder, og tre andre medlemmer er til stede. Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

(2) Klagenemndas vedtak kan ikke påklages.

Kapittel 8. Sluttbestemmelser

§ 8-1. Ikrafttredelse og overgangsregler

Forskriften trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 8. september 2005 nr. 1040 om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler og forskrift 23. april 2008 nr. 391 om godkjenning etter lov om fagskoleutdanning.

Forskrifter gitt i medhold av forskrifter nevnt i første ledd, gjelder så langt de passer frem til de blir opphevet og senest frem til 1. april 2011.